

IZHAJA VS
Naročnina:
ITALIJA
INOZEMSTVO
Uredništvo in upravnstvo: Trst, Via
za stranke ob pondeljkih in petkih od
kolone v širokosti 63 mm; finančni oglaš
cent., trgovski, obrtniški oglaš 60 cent.

ELO

Vojakom!
Leta 1914. se je proletariati pustil peljati v klanjce, izdan po socia-
listih in zapeljan po narodnjakih. Danes zopet vstaja na obzorju prikazen
vojne, ampak delavski razred ima svojo armado, ruske armade. Potrebno je,
da se vsak vojak kapitalističnih armad -- bodisi italijanski, jugoslovanski, nem-
ški ali francoski -- smatra vojakom volike proletarske armade ter da zna ra-
biti puško in top. Proč s kapitalističnimi vojniki! Živela protikapitalistična
vojna oborožena proletariata!

Prst, 1. februarja 1923. — Leto IV. — Štev. 156.

Glasiilo Komunistične stranke Italije

Klic Sovjetske Rusije

Vsem narodom sveta!

Spričo dogodkov na zapadu, je ruski
osrednji izvrševalni odbor sovjetov izdal
sledeti vsebine polni proglas:

Vojška imperialistične Francije je v
ruksko kotlino. Tuji zasluževalci
so se polastili nemškega industrijskega
središča. Nov hud udarec je zadela nemški
narod, in Evropa stoji ponovno pred
nevarnostjo krutega mednarodnega klanja.
V tem kočljivem hipu ne more Rusija do-
lavce in kmetov molčati. Zvesta nepre-
dvidnemu boju proti militarizmu, stalni
obrambi pravice vsakega naroda do ne-
odvisnosti, svojemu pozivu na razorožen-
ten, dviga ponovno svoj ogoren glas in
svoj protest proti zločinu, ki ga pripravlja
francoska vlada.

*Svet. Ta predvidevanja so se uresničila,
in po podpisu versailleske pogodbe pris-
tujemo rastočemu in neprestanemu obo-
roževanju med narodi, neprestanemu obo-
roževanju in vedno večji nesreči in go-
spodarskemu polomu Evrope.*

Sedanja vlada imperialistične Francije
je se ni še zadovoljila z versaillesko po-
godbo. V svoji nenasični želji po zalogah
je prekršila versaillesko pogodbo, ki jo
je sama izdelala, da bi z njo zadušila
nemški narod. Francoski imperialisti so
zopet s svojo vojsko zasedli najvažnejše
industrijske kraje Nemčije. S tem svojim
činom so francoski imperialisti prezešli
najtežjo odgovornost za vse posledice.
Njeni zavetniki se bi bili lahko uprli iz-
vršitvi tega krutega zločina, a se niso.
Oni se celo aktivno udeležujejo poplavlje-
nja rukske kotline, ali si pa umivajo
roke in se omejujejo na ustmene pro-
teste in prazne demonstracije. Zaradi tega
je njihov greh enak grehu Francije. Od-
govornost za kar se vrši in se bo vršilo
pade ne samo na vlado v Parizu, temveč
tudi na vlade v Londonu, Rimu, Brusel-
lesu in Tokiju. Pravica nemškega naroda
do neodvisnosti je bila poptepana. Gos-
podarsko življenje Nemčije, še itak hudo o-
majano, je dobilo nov smrtni udarec.
Strašna beda in hud pritisk grozi delav-
skim množicam Nemčije, še večja gos-
podarska zmehnjava grozi vsej Evropi. Svet
se nahaja zopet v mrzličnem stanju, ki
nastopa pred vojno. Evropa je postala
vseled versailleske pogodbe smodnišnica,
v kateri se krešejo iskre.

Pred petimi leti se je imperialistična
vojna, ki je trajala štiri leta končala z
nemiselno in sramotno versaillesko po-
godbo. Ta pogodba je povsem in pred ce-
lim svetom razkrila hinasočino antantnih
državnikov. Tekom vse vojne so se pro-
glajali pred vsimi deželami in vsimi na-
rodmi, da se borijo samo za svobodo in pra-
vico narodov do neodvisnosti, toda čim je
vjna končala, so pozabili na svoje obljube
in svoje govore. Vsa njihova dejanja
dokazujejo neovrnost, da antantni drža-
vniki niso nikoli mislili na svobodo, tem-
več vedno le na tiranstvo, nikoli na neod-
visnost narodov, temveč vedno le na nji-
hovo kruto zaslužjenje.

V teh odločilnih dneh dviga Rusija de-
lavce in kmetov znova svoj ogoreni pro-
test proti nemiselni politiki imperia-
listične Francije in njenih zavetnikov. S
posebno odločnostjo protestira vnovič pro-
ti kršitvi nemške pravice do neodvisnosti.
S posebnim poudarkom svari vnovič na-
rode vsega sveta pred prelivanjem krvi,
ki grozi Evropi.

Narodi Evrope! Miru grozi smrtna ne-
varnost. Usoda miru je v nevarnosti. U-
soda miru je v vaših rokah!

Ko so odrgali od Nemčije številne po-
krajine, so ji odvzeli vsa obrambna sred-
stva, ji je versailleska pogodba odvzela
skoraj vse njeno trgovsko brodarstvo, tret-
jino njene prometne industrije in tri
četrtine njih rudnikov. Naložila je nem-
škemu narodu ogromno breme odškodnin
v denarju, premoži in blagu za vse vojne
škode v Franciji in Belgiji. Versailleska
pogodba je skovala za nemški narod te-
ke verige in ga izročila na milost in
nemilost francoskim imperialistom. Ta
pogodba je ustvarila mržnjo med evrop-
skimi narodi in je vrgla Evropo v gos-
podarsko in politično zmehnjavo.

Narodi Evrope! Miru grozi smrtna ne-
varnost. Usoda miru je v nevarnosti. U-
soda miru je v vaših rokah!

Rusija delavce in kmetov je svoj čas
odločno protestirala proti brutalni in ne-
smiselni versailleski pogodbi in je prero-
kovala strašne posledice, ki jih bo ime-
lo njeno uveljavljenje za Evropo in ves

Predsednik vseruskega osrednjega
izvršilnega odbora: KALININ
Tajnik vseruskega osrednjega
izvršilnega odbora: SAPRONOV

no stališče. Razredna misel je zma-
gala nad idejo domovine.

Sodružica Klara Zetkin je pove-
dala uredniku francoskega komunis-
tičnega lista »Humanité« sledeče:

»Nemška komunistična stranka
ne zanemarija boja proti reakciji.
Ako bi nemški fašisti (narodni so-
cialisti) hoteli stopiti na vlado, bo-
do trčili ob proletariati, ki se bo bil
proti njim na življenje in smrt. Da
stopa v Nemčiji narodni sovenizem
na površje, je kriva v prvi vrsti
Francija s svojo Poincaréjevo vlad-
jo. Versailleska mirovna pogodba
je potisnila nemško malo buržoazijo
na nivo proletariata. Nemško fa-
šistovsko gibanje je posledica du-
ševne in gospodarske bede, na ka-
tero je pahnila vojna in mir nemško
malomeščanstvo. Ker niso v stanju,
da bi pojmlili položaj v katerem se
nahajajo in da bi spoznali pravega
krivca, ki je mednarodni kapitali-
zem, si to malomeščanstvo domi-
šluje, da je v stanju obnoviti in re-
šiti svoj razred in svojo domovino
z vojno proti Franciji in z bojem
proti mednarodnemu proletariatu.
Nemški komunisti predlagajo naj
se ustanovi proletarska vlada. Oni
sledijo v tem oziru naukom Marxa
in Engelsa, ki pravita v »Komunis-
tičnem manifestu, da se mora de-
lavski razred konstituirati kot samo-
stojni narod in si osvojiti politično
oblast. Nemški proletariati se ne bo
združili nikdar z nemško buržoazijo
marveč proti njej.«

Francozi pravijo: Kajje nemški im

perializem kot proletarsko republi-
ko! Nemci odgovarjajo: Raje fran-
coski imperializem kot Sovjetsko
državo. Iz česa sledi, da je domo-
ljubje za kapitaliste le sredstvo nad-
vlade nad proletariatom.

S krvavimi plameni vojne nevar-
nosti, se dvigajo povsod črni obla-
ki kapitalistične reakcije. Ne daj-
mo se od tega preplahiti in ne izgu-
bimo vere v svojo bodočnost. Kdor
sodi bivše in sedanje dogodke pod-
prt z nauki gospodarskega determi-
nizma, se ne bo umaknil pred ne-
varnostjo reakcije. Pač priznamo,
da ima kapitalistična buržoazija pre-
cej volje in misli, da je to dovolj!
Ali volja je premalo, ni nič, ako ni
pogojev, da se z voljo kaj doseže.
Teh pogojev ni. Kapitalizem je ob-
sojen na pogin. Kapitalistični buržo-
aziji se bo lahko še posrečilo pope-
ljati ves svet v vojne strahote in
ogrniti ga s plabto črne reakcije.
Se ji bo posrečilo ubivati, požigati
in ropati. Ali vse to zlo, vsi ti zločin-
i je ne bodo rešili. Ona ni več v
stanju, da bi si trajno zagotovila nad-
vlado nad proletariatom.

Proletariati ima nalogo da pazi, da
se duševno in organizatorično pri-
pravi na veliki dan, na veliko uro,
ki ga bo poklicala, da vzame dru-
žabne vajeti v svoje roke. Komuniz-
em se radostno smeje brezmočni
volji kapitalistične buržoazije in nje
nih voditeljev. On je bodočnost, ne
izbežna blagodejna bodočnost, v ka-
teri bo našel človek svoj mir in svoje
življenje.

rej skupina okrog »Delavskih no-
vice« bojkotira in sabotira, da se za-
to združuje v volilne bloke s klerika-
lci, narodnimi socialisti in socia-
lpatroji v lovu na mandate, da za-
vaja naš pokret na kriva pota, pri-
pravljajoč slovenskemu proletariatu
novih porazov.

Slovenski proletariati ima danes
še zvezane oči, obdan je z visokim
kitajskim zidom svoje svobodne do-
movine, ki ne pripušča inozemskih
glasov, ki zabranjuje proletariatu
Slovenije stati v stiku s svojimi ino-
zemskimi sodrugi in brati v trplje-
nju in boju. Z druge strani se vodi
avtonomistično gibanje, ki stremi
za tem, da se odseka slovensko ljud-
stvo od bratskega srbskega. kar tudi
v ogromni meri pomaga k izoliranju
slovenskega proletariata. Tako stoji
danes slovenski proletariati popolno-
ma odrezan od ostalega sveta in ni
dvoma, da bo razčiščenje zahtevalo
ogromnih težkoč. Mi s tega mesta
ponovno kličemo in bomo še klicali
slovenskemu proletariatu, da krene
na pravo pot in smo prepričani, da
se z našim klicem strinjajo vsi ko-
munisti. Ta klic bodo slišala le red-
ka proletarska ušesa v Sloveniji in
tem kličemo: Še je čas!

Peter Razbojnik

Politični teden

V Porenju, kjer zaseda francoska vo-
jska vedno več ozemlja in se jači odpor
nemškega proletariata, je prišlo do več-
jih spopadov med zasedbenim vojštvom
in poslednjim. Tako v Mainz, Trierju,
Kreuznachu in nazadnje v Kolnu. Dose-
daj je bilo veliko število ranjenih in ne-
kaj mrtvih. Zadnje vesti govoriyo tudi
o spopadih v mestu Boppard kjer se govo-
ri, da je bilo 20 mrtvih.

Kake namene ima pravzaprav Fran-
cija? Dve so možnosti:

Ali da proglasi zasedeno porensko o-
zemlje za avtonomno republiko, ali da
se posluži tega ozemlja kot oporne točke
za pohod na Berlin.

»Po dovršeni zasedbi«, piše neki an-
gelski meščanski list, »bi se Francija
znela v položaju ki, bi ji dovolil, da na-
rekuje Nemcem pogoje, zmoečne da zag-
otvijo plačevanje vojne odškodnine ter
radikalno finančno reformo v Nemčiji.
V tem slučaju bi se Nemčija tekom pol-
leta zopet opomogla. Nasprotno bi bilo
sedaj mnogo lažje zadati Nemčiji udarec,
kakor bi bila ravno zasedba Berlina, ker
sedaj je z ene strani francoska armada
na pohodu z druge strani ni Nem-
čija v stanju, da se brani.«

Medtem ko vdirajo na nemško ozemlje
francoske čete in je nemška republikan-
ska vlada z vsemi silami proti proletariatu,
zbirajo nemški fašisti svoje moči za
udarec proti delavstvu. Z vseh strani pri-
hajajo vesti o mrzličnih pripravah fa-
šistov. Odredili so mobilizacijo in zahteva-
jo, da se njihovo vojsko sprejme brez dru-
gega med redno vojštvo. Rekrutirani fa-
šisti dobivajo že brezplačne vozne listke.
Samo v enem mestu je nastanjenih deset-
tisoč fašistovskih vojakov. Govori se, da
nameravajo fašisti pohod na Berlin in
Monakovo.

Kako se zadržuje nemški in svetovni
proletariati napram nameram francoskih
imperialistov in nemških fašistov?

V kraji, ki jih zaseda francoska vo-
jska stopa nemški proletariati v stavko.
Že v zadnji številki smo tudi poročali,
da je Komunistična internacionala stavila
2. in 2½ internacionali predlog za medna-
rodno akcijo. Odgovor Amsterdamske
internationalne je že znan. Njeni fran-
coski, belgijski in angleški zastopniki
so odgovorili, da ne morejo stopiti v stav-
ko, ker je javno mnenje v njih deželah
proti Nemčiji. Predlagali so nemškimi
zastopnikom, da naj proglasio splošno
stavko za Nemčijo samo.

Ta odgovor reformistične internaciona-
le ne preseneča komunističnega proleta-
riata, niti ni ideja mednarodne akcije

Napačna pota slov. proletariata v Jugoslaviji

O teh napačnih poteh se je v
»Delu« govorilo. Tudi danes se
govori o tem na drugem mestu (glej
podlistek!) In nismo le mi, ki opo-
zarjamo na te napake: tudi v Jugos-
laviji, med srbskim in hrvatskim
proletariatom je ta politika nalete-
la na odpor. Beogradski »Radnik«,
zagrebška »Borba«, oba lista razred-
nozavednega proletariata sta ostro
nastopila proti skupini okrog »De-
lavskih novice« (Klemenčič — Fab-
jančič — Lemež — Stefanović) pa
tudi iz vrst slovenskega proletariata
samega se čujejo klici, ki so izraz
protesta proti tej politiki. Zal, mo-
ramo se zopet vrnati na to vpra-
šanje ki postaja bolj in bolj perse-
če vsled zadnjih korakov, ki jih je
ta skupina storila v vprašanju »e-
notne fronte.«

fronte« v Ljubljani, ki je prinesla
novo izdajstvo v zgodovino prole-
tarskega gibanja v Jugoslaviji. Na-
tančnejših podatkov še nimamo, z
gotovostjo pa vemo, da je doprine-
sila ustanovitve Delavske stranke,
to je organično združenje komunis-
tov z najbolj dnuičarskimi elemen-
ti socialne demokracije, s Koemur-
jem, Peričem, Mihevcem itd. z
ljudmi, ki so bili izključeni iz oficial-
ne socialistične stranke, ker se ji
niso zdeli dovolj vredni socialisti.
Vse to pa skušajo gg. Klemenčič, Le-
mež, Fabjančič in Stefanović zakriti
s tem, češ, da vršijo le to, kar je
sklenila Komunistična internacionala
glede enotne fronte. Tega danes
ne moremo več imenovati prestop-
kov in pogreškov, to je čisto navad-
no ribarenje v kalnem, ki ga vrši
ta lepa družba.

Upali smo, da bo do ti ljudje (so-
druge jih ne moremo več imenovati,
ker so se sami izključili iz našega po-
kreta) po vseh kritikah in pojasnili-
lih vendarle spoznali svoje napake
in krenili na pravo pot. A zgodilo
se je drugače. Bratenje s klerikalci,
socialpatroji najhujše baze, v zad-
njem času z narodnimi socialisti gre
lepo dalje svojo pot, ki vede na-
ravnost v smeri scheidemanovstva
in menševizma, v smeri belogardi-
stične kontrarevolucije. Korak za
korakom vodi skupina okrog »De-
lavskih novice« proletariati stran od
komunizma, od komunistične stran-
ke, od razrednega boja, poslužujo-
se pri tem izrednega položaja, v ka-
terem se nahaja jugoslovanski prole-
tariati in izrablja zaupanje, ki ga
njeni posamezni voditelji uživajo
med proletariatom še od poprej. V
sedanjem trenutku so široke delav-
ske mase Slovenije, t. j. dežele, ki je
središče jugoslovanske industrije in
o kateri bi bilo pričakovati, da po-
stane vir jugoslovanskega komuniz-
ma, že na poti v oportunitizem, na
poti v nova razočaranja, v nove po-
raze.

V nedeljo, 28. januarja se je vršila
konferenca »Enotne proletarske

Rečeno je bilo, da je francoski škof iz
nekega francoskega mesta dal nalogo fran-
coskim katoliškim klerikom naj v molitvi
prošijo Boga, da zagotovi zmago
in srečo francoskemu roparstvu v ruks-
ki kotlini. In bilo je rečeno, da je nem-
ški škof v nekem nemškem mestu nalo-
žil svojim vernikom naj v molitvi pro-
šijo Boga, da zagotovi zmago nemškemu
odporu proti Francozom. Ker sem ubog
na duhu — in samo radi tega je bilo to
mogoče — sem zmaljal v glavo in se upra-
šal koga bo neki naš Vsemogočni poslu-
šal. Kako bo neki zadovoljil oba škofa. Ču-
den položaj.

Nadalje sem čital: Nemška vlada je na-
ložila Rukskim Nemcem, da ne smejo
poslušati in izvrševati francoskih ukazov.
Kdor bo ravnal drugače se ga bo smatra-
lo kot izdajco domovine. Francoski vo-
jaški poveljniki so dali vedeti Rukskim
Nemcem, da morajo poslušati samo uka-
ze francoske okupacijske oblasti. Kdor
bo ravnal drugače, pride pred sodnijo in
celo na vislice. Ali se ne zdi vam,
ki ste kakor vsi rečni na duhu, da se na-
hajajo Rukski Nemci v enakih škripčih
kakor katoliški Bog. Koga naj ti reveči
poslušajo?

Nadalje sem čital v neki slovenski
ženski reviji, ki jo pišejo inteligentne
in naobrazene ženske, sledeče: Vojna nastane
kot neizogibna posledica plemenske-
ga sovraštva. Kdo bi si bil kaj takega mi-
slil! Takoj sem se prepričal, da sta bila
Marx in Engels dva velika osta in sem
takoj razumel zakaj inteligentni in na-
obraženi ljudje ne berejo njihovih knjig
in ne poznajo njihovih naukov. Nadalje
sem čital, da se bodo slovenske žene bori-
le proti vojni in proti plemenskemu so-
vrštvu s tem, da ne bodo sodelovale pri
»Rdečem križu in da bodo ustanovile
dobrodelna ženska društva. Ali ni mar-
da res da smo ubogi na duhu, ki teh reči
ne razumemo? Heala Boga, da sem dobil
v omenjenem listu ali reviji tudi nekaj
zase. Tudi namreč nisem le ubog na duhu,
marveč jaz na premoženju. Zato mi je
prišel prav dobro pouk o tem, kako se
zmesli rožičevo potico, ki ji je dovoljen
vstop samo na mize revešev. Sedaj vem
zakaj nisem mogel nikdar dobro razumeti
kuhinske knjige. Tam se govori samo o
tem kako se kuhajo dobre reči. Te pa
niso za nas ki smo ubogi na duhu. Za
nas so rožičeve potice, dobrodelna dru-
stva, miloščine, in Rdeči križi. ki nam
bodo celili rane ko nas bo plemenska so-
vrštvo, s katerim smo prišli na svet, pri-
sililo, da se med seboj koljemo.

Se kedaj naj se mi govori o kapitali-
zmu, njegovi poblehnosti ter o ostih, ka-
krvna sta bila Marx in Engels.

Blagor jim, ki niso ubogi na duhu, četu-
di ne bodo videli božjega kraljestva.

Reakcija in vojna

Notranji položaj posameznih ka-
pitalističnih držav in vsestranska
vedno rastoča napetost v medna-
rodni politiki so reči, ki jih ne mo-
remo in jih ne smemo prezreti.
Te reči nam povedo, da grozi svetu
najstrašnejša vojna nevarnost in da
preti proletariatu še druga nevar-
nost namreč ta, da zavlada, nad
njim najčrnejša kapitalistična reak-
cija. Stvar je povsem naravna. Voj-
na in reakcija ste si nerazdružljivi
sestri. Zgodovina nam ve povedati
mnogo lepega o krvnem sorodstvu
vojne in reakcije in je pametnemu
zgodovinarju dano tudi na razpola-
go, da izve odkod to krvno sorod-
stvo izvira.

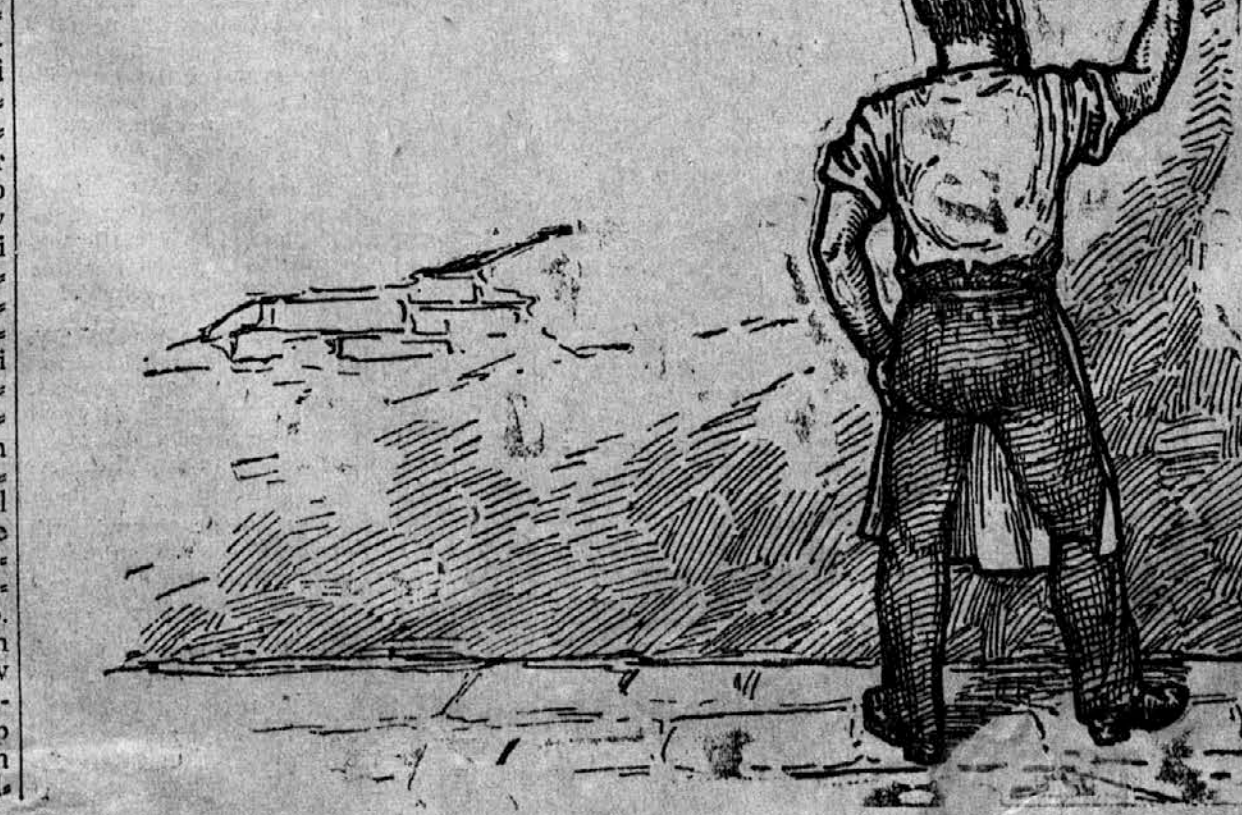
Proletariati pa ne kaže prevelikega
veselja do tega, da bi prenašal
prostovoljno žrtve za zlo, ki ga je
povzročil kapitalizem z svojimi voj-
nimi grozotami. Obratno je res, da
se skuša proletariati v silnih, četudi
še nezavestnih naporih otestiti neo-
pravicega bremena in se oprostiti
političnih verig kapitalizma. Zato
pričenja operirati kapitalizem z na-
gajko in pripravljati tla svoji reakciji.
i. Začelo se je na Ogrskem takoj
ko je bila premagana tamonja prole-
tarska revolucija. Sledila ji je Ju-
goslavija s svojo »Obznanos«, s ka-
tero so bili postavljeni komunisti
izven zakona. Nadaljevala je ta re-
akcija na Finskem, Poljskem in sko-
ro v vseh rukskih obmejnih državah,
ki jih je »ustvarila« antanta zato,
da prepreči razširjanje boljšešviki-
h idej in metod. Zavlada je do do-
bra v Italiji in se poraja, tudi z ozi-
rom na vojno nevarnost, na Fran-
coskem in Nemškem. Francoska
vlada je aretirala že vse polno ko-
munistov in je odredila, da se je
vzelo poslansko imuniteto komu-
niščenemu poslancu Cachinu, ki so
ga tudi zaprli. Prepovedala je prole-
tariatu shode, na katerih je hotelo
delavstvo protestirati proti vojni in
proti pohodu v ruksko kotlino. Na-
zadnje se je francoska republikan-
ska vlada zvezala celo s francoski-
mi monarhističnimi fašisti, koje vo-
di monarhistični bajac Daudet, ki
je bil proklamiran kot vzor rodo-
ljubja. Monarhistično gibanje je ka-
pitalizmu manj nevarno od prole-
tarskega. V monarhiji lahko uganjajo
kapitalisti svoje orgije, kakor v
meščanski republiki. V proletarski
državi ne bi smeli tega. Na Nem-
škem tvori Bavarska središče reak-
cionarnega gibanja, ki ga vodijo na-
rodni socialisti, ki nimajo na sebi
nič narodnega in še manj socialis-
tičnega. Pred par dnevi je bila re-
akcionarna nevarnost na Nemškem
zelo velika. Sedaj se je omilila v ko-
likor se je nemški proletariati ločil
od »svete narodne zveze«, ki se je
ustanovila pod pretezo, da mora-
jo vsi Nemci braniti ruksko kraji-
no pred francosko grabelživostjo.
Proletariati je razumel še ob pravem
času, da se ga je hotelo ukleniti v
imeinu domovine in jarem kapitali-
stičnega razreda. Odrekel se je skup
nemu delovanju z meščanstvom in
se je umaknil na svoje čisto razred

prostovoljno žrtve na svoje rame,
mu bo kapitalizem hvaležen in ga
bo pustil pri miru dokler se mu bo
suženjsko življenje dopadalo. Dru-
gače ga bo prisilil in bo rabil v ta-
kem prisiljevanju vsa sredstva. Ne-
izvzemši nobenega.

Kapitalizem in militarizem ne tr-
pita nobene kontrole. Vajena sta
vladati in ukazovati in ne marata,
da jih kdo moti pri njihovih oprav-
kih. Kadarkoli sta nameravala se
podati na vojne pustolovščine, vsi-
dar sta najprej poskrbela, da so se
zavezali jeziki takim malopridne-
žim, ki niso hoteli verjeti, da so
vojni pustolovi potrebni in od sa-
mege boga poslani bogodari. Sedaj
se na vojno zopet pripravljata in ni
nič čudnega ako se trudi buržoazi-
ja vseh držav, da bi odvzela prole-
tariatu one pravice in svoboščine,
ki mu jih je dala v mirnih časih in
zlasti one, ki mu jih je izročila te-
kom zadnje vojne, ko si je mislila,
da se mu bo z njimi prikupila in ga
pridobila za se. To pot pa nam preti
reakcija s še večjo silo in večjo
brezobzirnostjo kot nekdanj. Tudi to
se nam zdi in je povsem naravno,
povsem logično.

Kapitalistično gospodarstvo je v
razsulu. S tem je prišla nevarnost
tudi na politično nadvlado buržo-
azije. Dokler se kapitalizem ni bal,
da bi bil zadet od proletariata na
gospodarskem polju, se ni bal niti
za svojo politično nadvlado. Sedaj
preti kapitalizmu nevarnost na o-
beh poljih in se je na obeh poljih
postavil v bran. Odtod izvira dej-
stvo, da se kapitalizem trudi na eni
strani v to, da bi naprtil proletariatu
vse one žrtve, ki se mu zde po-
trebne, da spravi svoje zrahljano go-
spodarstvo v nekdanji red, dočim
dela na drugi strani na to, da odvzame
proletariatu vsako možnost pro-
stege gibanja, da mu onemogoči
se protiviti žrtvam, ki mu jih hoče
naložiti na hrbet. Vprašanje ali se
bo kapitalizem na ta način rešil ali
ne, ne pride v poštev. On skrbi in
mora po vseh naravnih zakonih skr-
beti, da si ohrani življenje. Če mora
radi tega ubivati, požigati in ropati,
bo ubival, požigal in ropal doma in
drugod Ako bo prejel proletariati

Delavci in kmetje!
Naše glasiloo, naš list je »Delo«!
Citajmo in podpirajmo ga!

Pet let ruske revolucije in izgledi svetovne revolucije

Referats. Lenina na IV. kongresu Kominterne

O tem vprašanju sicer ne more natančneje poročati ker ni mogel za časa svoje bolezn natančno zasledovati dogodkov. Govoriti hoče natančneje o novi ekonomski politiki (Nep). Za leta 1918 ko je deloval z vsemi sredstvi za takojšnje izvedbo socializma, je izjavil, da pomenja državni kapitalizem za Rusijo korak naprej v primeru s sedanjim položajem. Do tega prepričanja je prišel potem analize tedanjih odnosov. V deželi je prevladoval malomeščanski element. Za takrat je prišel do prepričanja, da je državni kapitalizem najboljša pot do socializma. Naziranje o gotovosti umika je bilo popolnoma pravilno. Ne le napadala taktika, tudi taktika umika mora biti premišljena. To treba upoštevati tudi pri novem programu. Ni težko zmagati v momentih, ko nasprotnik izgubi glavo. Toda so tudi momenti, ko nasprotnik naravnost izvaja k zmagi, da pripraviti nato pozneje zmagovalcu poraz. V takih slučajih je dvakrat važno pripraviti umik. Ob zagotovitvi proletarske sile nudi državni kapitalizem dano možnost umika.

irgovina se nahaja v rokah proletarske države; le srednji obrati so oddani. Pri mešanji gospodar. trgovskih družbah se učimo trgovati. Ako te slabo delujejo, jih lahko razpustimo. Napravili smo celo vrsto neumnosti, a pomisliti moramo, da nismo imeli pomoči od zunaj.

Ruski državni aparat nikakor ni še dober. Ena plast uradništva, število par desetisoč je naša, medtem ko so drugi večinoma stari caristični funkcionarji, ki deloma zavedno, deloma nezavedno delajo proti nam. Ustanovili smo mnogo sod da si zagotovimo dober naraščaj. Četudi se nam to v najkrajšem času ne posreči, bomo imeli pa v par letih na razpolago moči, da državni aparat popolnoma lahko preuredimo. Nasprotnikom upaja, ako Lenin sam priznava, da so se delale neumnosti. A naše neumnosti so nekoliko drugače od onih kapitalistov in junakov II. internacionale. Kót dokaz nava- ja zvezo s Kólfakom in versailleski mir, ki so ga sklenile najciviliziranije vlade.

Izgledi svetovne revolucije

Perspektiva svetovne revolucije je ugodna. Bila bi še ugojnejša, ako bi bila organizacijska zgradba naših strank boljša. Priporočila natančneje študiranje organizacijskih tez s III. kongresa. Mi Rusi se zelo mnogo učimo, a učiti se morajo tudi naši sodruzi na zapadu. Ruski zgleđ organizacijske zgradbe ni nikaka sveta podoba. Važno je, razumeti zgradbo organizacije. Tudi smisel revolucionarnega dela treba razumeti. Ako to dosežemo, moramo reči, da perspektiva svetovne revolucije ni le dobra, ampak izvrstna. (Viharno odobranje).

Položaj Rusije

Lenin poda nato pregled razvoja ruskega položaja in preide pri tem na finančni sistem, ki je zavzel skoro že astro nomske številke. To pa ni važno. Glavno vprašanje je stabilizacija valute. To se pa posreči, ko je gospodarstvo popolnoma utrujeno. V l. 1921 smo imeli tri mesece stabilizacije. Leto 1922 je pa prineslo že petmesočno stabilizacijo, kar dokazuje, da smo se naučili napredovati. Ako ne napravimo kakih specialnih neumnosti, se nam bo stabilizacija popolnoma posrečila. Pomisliti treba, da smo bili do s- lej v vojnem času. V takih okoliščinah pomenja doseženo že zelo mnogo, in tem več, čim se je doseglo z lastnimi močmi. Stabilizacija rublja je važna tudi za trgovino.

Tamnica proletariata

Drugarski list »Radnička štampa«, organ Centr. mednarodnega sindikalnega odbora Jugoslavije donosi v svom poslednjem broju ovaj članak:

Stara Avstrija je bila priznata »tamnica naroda« i uza sve nasilje, za kojim se nije štiedlo, taj se je naziv slobodno upotrebljavao. Toliko je shvataje za slobodu štampe u Austriji vladalo, u toliko se je jednu istinu moglo slobodno da odštampava i dokazuje.

Drugačije u Jugoslaviji. Tu ima svega, samo slobode nema. Potomci Gundulića postali su ponizni lakeji reakcije. Nema slobode uopće, a nema je osobito za radničku klasu. Proletariat nije nikada bio tako bespravan, kao što je sada.

Glad

Prehajajoč na socialne plasti Rusije, konstatira Lenin, da je kmet sedaj zadovoljen. V l. 1921. je bilo v tem oziru vse drugače. Vstled gladu je bilo vse v nevarnosti. To periodo so nasprotniki skušali pokazati kot posledico socialističnega gospodarstva, čeprav je in je za posledice meščanske vojne in intervencije drž. civiliziranega sveta. Glad je k sreči stopenjan. V tem letu je bilo že prvotne pudev naravnih davkov prostovoljno od danih od kmetov. Opaziti ni niti najmanjšega resnega nezadovoljstva s strani kmetov. Kmet je pri nas odločujoč faktor. Proletariat je na vladi; on vodi zemljo, a ne proti kmetom. Brez pretiravanja moremo reči, da je danes vsaj kmetijski odpor proti nam sploh nemogoč. Še celo kaka resna nezadovoljnost proti nam je danes izključena. Mogle bi nagajati kvečjem manjše težkoče.

Mala industrija se nahaja v splošnem vzmahu.

S tem je v zvezi poboljšanje položaja delavcev. Poudarja, da se sovjetska vlada nikoli ne zmoti v vprašanju razpoloženja delavskih mas, ker je z njimi predobro zvezana. V teški industriji je zamamovati le majhen napredek. Celotno razvite države ne morejo izhajati brez povzgl. Koncesije, ki smo jih dali, ne pomenijo veliko. Mi potom njih varčujemo na račun drugih pri naših stremiljenjih za vzpostavitev teške industrije. Brez rešitve teške industrije ne moremo postati samostojna država. Ni važen le povzdig žetve in podvig lahke industrije, ampak predvsem vzpostavitev teške industrije. Za povzdig poslednje treba več desetletij. Iz našega trgovskega delovanja smo spravili skupaj kakih 220 milijonov zlatih rubljev za zopetno vzpostavitev teške industrije, ki se uporabljajo le v ta namen. S pomočjo Nep smo se naučili trgovati. Država je obdržala svojo trdno pozicijo v poljedelstvu in industriji in mi vidimo, da napredujemo. Na vsak način se moramo še veliko učiti. Pet let smo obdržali vlado v vojnih razmerah. Kmetje so nas podpirali iz strahu pred vrtnitvijo veleposesnikov. Nam pa ne zadostuje le, da izženemo veleposesnike, treba da vzdržimo vlado delavcev in zagotovimo pot k socializmu. Pot k temu je v Rusiji mogoča le preko državnega kapitalizma.

Državni kapitalizem

Ruski državni kapitalizem ima svoj poseben značaj. Zemlja, veleindustrija in njeni ognevi, v katerem bo proletariat odločujoč o svoji usodi.

In v tem ognju se bo širila svetovna revolucija z vzhoda na zapad, morda prej čez Vislo, morda prej čez Balkan, skoro gotovo pa po obeh poteh istodobno.

In tu bomo definitivno zmagali ali pa podlegli za dolgo vrsto let...

To izpoznanje mora biti izhodišče za vsa nadaljnja naša dejanja in nehanja. S tega vidika moramo presojati svoj nacionalni politični položaj in na tej osnovi zgraditi vsa naša pripravljajna dela.

Ta vidik morajo usvojiti zlasti še naši sodruzi v Jugoslaviji in potem bodo svoje notranje krize lažje reševali. Oni morajo vedeti, da bodo stali prej v morju revolucije, kakor mi v Italiji in zato jih sedanjih njihov položaj ne sme delati maldušne. Trhli režim bo začel razpadati kakor bivša stara Avstrija, čim bo izgubljena prva bitka kapitalističnih generalov Male Antante na rumunski ali turški meji. O tem ne more biti dvoma vprašanje pa je, kdo bo zbral v onem trenutku kmetstvo in delavske bajonete, ki se bodo vrnali izstradani in izmučeni v svoja mesta, da dvignejo sramotni jarem kapitalističnega suženjstva s svojih lastnih in bratov svojih tilnikov.

Velik del naših bivših sodrugov Komunistične stranke Jugoslavije se ne zaveda tega svojega položaja. Velja to zlasti za

Komunistična stranka Italije

Seja osrednjega odbora

Na zadnji seji osrednjega odbora se je razpravljalo o obširnem poročilu, ki ga je predložil izvrševalni odbor v vprašanjih, tičečih se vsega strankinega delovanja: nadalje o poročilih večine in manjšine delegacije na IV. kongresu Kominterne; poročilih italijanske delegacije na mednarodnem komunističnem sestanku v Essenu za protivojno akcijo.

Osr. odbor je enoglasno potrdil izjavo brezpogojne strankine discipline napram sklepom in določbam Kominterne.

Osr. odbor je sprejel celo vrsto sklepov glede strankine taktike v sedanjem trenutku, glede notranje organizacije, tiska, sindikalnega vprašanja notranje in zunanje politike. Urejenih je bilo končno več različnih organizacijskih zadev.

Osr. odbor želi, da se v sedanjem teškem trenutku vzdržita pri komunistih zaupanja in disciplina, dva predpogoja za uspeh naše stvari.

»Delo« je najbolji vodja na trnoviatu u jugoslovenskog proletariata u Italiji.

Jedina luč u tamnoj noći za istarske seljake i radnike jeste »Delo«, njihova proletarska novina.

Bez svoje revolucionarne štampe proletariat je bez očiju i bez oružja u borbi.

Čitajte, širite i pomagajte »Delo«, radnici i seljaci, ono vam je jedini putovodja i drug u pobeđama i porazima.

Mongolska

Od srede 19. stoletja se opaža, kako raste interes ruskega trgovskega kapitala na Mongoliji. Ruski trgovci prodirajo v šestdesetih letih v zapadno Mongolijo in od tam dalje v druge dele dežele. Metoda ruskega kapitala je bila istotako primitivno roparska le še brezobzirnejša in predrznejša. Interesirana na surovinah Mongolije je začela dobivati caristična Rusija kmalu aneksionistična poželenja in se je hotela polastiti Uraňaja, enega največjih ozidov Mongolske, kjer je mogel obsežen razvoj poljedelstva. Uraňaj je bil v resnici po rusko-japonski vojni, l. 1908. anektiran po Rusiji.

Po vojni l. 1905. za Japonsko zmago, je pričel tudi japonski imperializem stavljal zahteve po delu na surovinskih in rudinskih bogastvih Mongolije. Na Mongolsko so prišli japonski agenti. Po rusko-jap. vojni postaja aneksija Mongolije polagoma najbolj pereča politično vprašanje daljnega vzhoda za internacionalni imperializem, medtem tudi za ameriški kapital.

V celi periodi, ko se nahajala Mongolska kot pastirska dežela pod oblastjo mandžurske dinastije, ni skoro popolnoma nič napredovala na polju kulturnega razvoja in njen ekonomski, socialni in upravno-politični red je ostal do začetka 20. st. isti, kakršni je bil v trenutku izgube samostojnosti.

V času, ko je bila mandžurska dinastija v Kini vrzeta (1912) se je vzbudilo v Mongoliji upanje na nacionalno osvoboditev. Mandžurske agente so prepodili in odklicali Mongolijo za neodvisno.

Prostor Mandžurov je pa takoj zavzel caristična Rusija, na katero se je obrnila za pomoč duhovščina in mongolsko plemstvo in ki je izrabila stremiljenja Mongolov po svobodi v izvedbo svojih aneksionističnih načrtov. Na podlagi pogajanj l. 1911. s teokratsko vlado Mongolije (ta vlada je nastala s pomočjo Rusije) in pogajanj l. 1912 in 1915 s Kino je bila Mongolska faktično razdeljena med Kino in Rusijo; notranja Mongolska je bila priznana kot sestavni del Kitajske, zunanja Mongolska (Halha, okraj Koba) pa je bila proglašena avtonomna, pripadla je pe v resnici ruski sili. Malo le, obstaja avtonomne Mongolske pod protektoratom caristične Rusije je dokazalo Mongolom, da ni obstajala nobena razlika med agenti mandžurskega despotizma in diplomatskimi agenti caristične

Komunistično gibanje v drugih državah

Rusije, da stremijo reakcionarji, neglede, kateremu narodu pripadajo, v enaki meri za nasiljem in tlačanjem.

Svetovna vojna in sledeča ji ruska revolucija je ustvarila japonskemu imperializmu ugodne pogoje za pokus, akcivirati Mongolijo. Japonska je izrabljala in ta namen nacionalno gibanje vzhodne Mongolske, kjer so domovani agenti sovistične kitajske klike, ki se je prvkar polastila vlade v Pekingju. Mongolski narodi so poskušali organizirati gibanje s parolo osvoboditve in združitve mongolskih ljudstev in so upali na podporo iz Versaillesa.

Japonska je računala s tem, da bi izrabila idejo združitve Mongolije za povečanje svojega političnega vpliva na Mongolsko. V čiti sklicana pogajanja niso pa dala nikakih zaključkov in mongolska delegacija ni mogla niti odpotovati v Versailles, ker so ji delala japonska oblast in ataman Semenov velike zapreke.

Japonci so svojo taktiko spremenili in sklenila anektirati Mongolsko na hitrejši način, s tem, da izrabijo kitajske militariste, ki so se takrat polastili oblasti v severni Kini, Novembra 1918. so zasedli militariat Urgo (glavno mesto zunanje ruske Mongolije) in uvedli v zunanji Mongolski režim vojaške diktature.

Kitajska okupacija Halhe je dala še močnejši sunek za prebujenje patriotičnih in revolucionarnih elementov mongolskega ljudstva in ustvarila tla za postanek revolucionarne ljudske stranke v Mongoliji.

Revolucionarna ljudska stranka Mongolije. Sramotna uloga vladajočih knezov pri likvidaciji avtonomije, jih je v očeh ljudskih mas popolnoma diskreditirala. Mongolsko ljudstvo, neizobraženo, a tudi nezmožljivo, ne vidi več v knežih voditelje družabno-političnega življenja v deželi. Od tega časa nastopajo v ulogi duševnih voditeljev zastopniki mongolskih intelektualcev, ki so vsttrali iz ljudstva, in nekateri vladajoči knezi, ki so uvideli potrebo združenja z ljudstvom. Revolucionarna ljudska stranka, ki je nastala v začetku 1921., kmalu po Kólfakovem padcu in propadu sibirske intervencije, je razvila idejo nacionalnega osvobojenja na podlagi samostojnosti delovnih mas, v katerem smislu tudi dela svojo agitacijo po deželi. Revolucionarna ljudska stranka se je bazirala v svojem delovanju na podporo Sov. Rusije.

Po padcu militaristov v Pekingju, sredi 1920. je odprla japonska vlada Mon-

Komunistično gibanje v drugih državah

Mongolska

Od srede 19. stoletja se opaža, kako raste interes ruskega trgovskega kapitala na Mongoliji. Ruski trgovci prodirajo v šestdesetih letih v zapadno Mongolijo in od tam dalje v druge dele dežele. Metoda ruskega kapitala je bila istotako primitivno roparska le še brezobzirnejša in predrznejša. Interesirana na surovinah Mongolije je začela dobivati caristična Rusija kmalu aneksionistična poželenja in se je hotela polastiti Uraňaja, enega največjih ozidov Mongolske, kjer je mogel obsežen razvoj poljedelstva. Uraňaj je bil v resnici po rusko-japonski vojni, l. 1908. anektiran po Rusiji.

Po vojni l. 1905. za Japonsko zmago, je pričel tudi japonski imperializem stavljal zahteve po delu na surovinskih in rudinskih bogastvih Mongolije. Na Mongolsko so prišli japonski agenti. Po rusko-jap. vojni postaja aneksija Mongolije polagoma najbolj pereča politično vprašanje daljnega vzhoda za internacionalni imperializem, medtem tudi za ameriški kapital.

V celi periodi, ko se nahajala Mongolska kot pastirska dežela pod oblastjo mandžurske dinastije, ni skoro popolnoma nič napredovala na polju kulturnega razvoja in njen ekonomski, socialni in upravno-politični red je ostal do začetka 20. st. isti, kakršni je bil v trenutku izgube samostojnosti.

V času, ko je bila mandžurska dinastija v Kini vrzeta (1912) se je vzbudilo v Mongoliji upanje na nacionalno osvoboditev. Mandžurske agente so prepodili in odklicali Mongolijo za neodvisno.

Prostor Mandžurov je pa takoj zavzel caristična Rusija, na katero se je obrnila za pomoč duhovščina in mongolsko plemstvo in ki je izrabila stremiljenja Mongolov po svobodi v izvedbo svojih aneksionističnih načrtov. Na podlagi pogajanj l. 1911. s teokratsko vlado Mongolije (ta vlada je nastala s pomočjo Rusije) in pogajanj l. 1912 in 1915 s Kino je bila Mongolska faktično razdeljena med Kino in Rusijo; notranja Mongolska je bila priznana kot sestavni del Kitajske, zunanja Mongolska (Halha, okraj Koba) pa je bila proglašena avtonomna, pripadla je pe v resnici ruski sili. Malo le, obstaja avtonomne Mongolske pod protektoratom caristične Rusije je dokazalo Mongolom, da ni obstajala nobena razlika med agenti mandžurskega despotizma in diplomatskimi agenti caristične

Mongolska

Od srede 19. stoletja se opaža, kako raste interes ruskega trgovskega kapitala na Mongoliji. Ruski trgovci prodirajo v šestdesetih letih v zapadno Mongolijo in od tam dalje v druge dele dežele. Metoda ruskega kapitala je bila istotako primitivno roparska le še brezobzirnejša in predrznejša. Interesirana na surovinah Mongolije je začela dobivati caristična Rusija kmalu aneksionistična poželenja in se je hotela polastiti Uraňaja, enega največjih ozidov Mongolske, kjer je mogel obsežen razvoj poljedelstva. Uraňaj je bil v resnici po rusko-japonski vojni, l. 1908. anektiran po Rusiji.

Po vojni l. 1905. za Japonsko zmago, je pričel tudi japonski imperializem stavljal zahteve po delu na surovinskih in rudinskih bogastvih Mongolije. Na Mongolsko so prišli japonski agenti. Po rusko-jap. vojni postaja aneksija Mongolije polagoma najbolj pereča politično vprašanje daljnega vzhoda za internacionalni imperializem, medtem tudi za ameriški kapital.

V celi periodi, ko se nahajala Mongolska kot pastirska dežela pod oblastjo mandžurske dinastije, ni skoro popolnoma nič napredovala na polju kulturnega razvoja in njen ekonomski, socialni in upravno-politični red je ostal do začetka 20. st. isti, kakršni je bil v trenutku izgube samostojnosti.

V času, ko je bila mandžurska dinastija v Kini vrzeta (1912) se je vzbudilo v Mongoliji upanje na nacionalno osvoboditev. Mandžurske agente so prepodili in odklicali Mongolijo za neodvisno.

Prostor Mandžurov je pa takoj zavzel caristična Rusija, na katero se je obrnila za pomoč duhovščina in mongolsko plemstvo in ki je izrabila stremiljenja Mongolov po svobodi v izvedbo svojih aneksionističnih načrtov. Na podlagi pogajanj l. 1911. s teokratsko vlado Mongolije (ta vlada je nastala s pomočjo Rusije) in pogajanj l. 1912 in 1915 s Kino je bila Mongolska faktično razdeljena med Kino in Rusijo; notranja Mongolska je bila priznana kot sestavni del Kitajske, zunanja Mongolska (Halha, okraj Koba) pa je bila proglašena avtonomna, pripadla je pe v resnici ruski sili. Malo le, obstaja avtonomne Mongolske pod protektoratom caristične Rusije je dokazalo Mongolom, da ni obstajala nobena razlika med agenti mandžurskega despotizma in diplomatskimi agenti caristične

Delovski boji

Pohod reakcije proti delavstvu

Reakcija proti delavstvu je v Juljski Beničiji kakor drugod v polnem teku. Kapitalizem hoče sedaj, ko so na politični oblasti njegovi najizrazitejši predstavniki, iztrgati vse pridobitve zadnjih desetletij delavskih bojev in uspehov. Vrši se to, kar komunisti od svojega početka sme vedno govorniti in kar so opozorili proletariat pri prvih pojavih fašizma.

Kapitalistična ofenziva se ne omejuje samo na pravice delavstva pridobljene na ekonomskem polju - kakor je 8 urni delavnik in višina meзде. Kapitalisti hočejo razveljaviti in uničiti tudi vse one pridobitve delavstva, ki si jih je ono zagisurlo potom svojih bojev na polju socialnega zavarovanja in pravovarstva. Ofenziva kapitalizma je tu na svoji najvišji stopnji in ona se ne ozira na to, kaj je delavstvu dobro, potrebno in koristno, ampak ona hoče izrabiti svoje ugodno stanje v svoje dobro in korist.

Bolniška blagajna, ta proletarska ustanova, ki predstavlja boljši način delavskega življenja, je bila v Juljski Beničiji takorekoč prva tarča fašistovskega pohoda na oblast. Čitateljem bo znano, kako so fašisti zasedli vse večje bolniške blagajne v tej deželi in so prisilili vlado, da je imenovala za vsako tako ustanovo svoja komisarja. Od takrat vladajo na krajnih bolniških blagajnah vladni komisarji in »pripravljajo nove volitve« v njih

Stavbinkim delavcem prejšnje goriske pokrajine

Ljudje, ki imajo gotovo interes od tega, razširjajo na umeten način vest, da je naša skupna delovna pogodba stekla vstled nove upravne razdelitve. Opozarjajo vse delavce na to, da je skupna stavbinska delovna pogodba v veljavi, kakor je bila pred upravno razdelitvijo in sicer za svo prejšnjo gorisko pokrajino.

Delovna pogodba ostane nespremenjena in ima veljavo do 31. julija 1924. leta, ako se med obema strankama pogodba ne podaljša.

Deželni stavbinski sindikat.

Rudarjem Julijske Beničije

Po rudniških revirjih Julijske Beničije hodijo agenti, ki skušajo pridobiti rudarje za delo v ruhrski kotlini na mesto nemških rudarjev, ki so v boju proti francoskemu imperializmu.

Rudarji naj odbijejo vsako tako ponudbo in naj se zadržijo proti gori imenovan »agentom«, kot proti agentom francoskega imperializma.

Tajništvo rudarjev Gornje Italije

Tajni sklad „Dela“

Dedščina po bivši »Mednarodni kmetško - delavski zvezi« v Idriji

Kraški kmet	L	72.-
Matko Bejakovič	»	5.-
F. Z.	»	5.-
Štefan Pahor	»	4.90
	»	2.-
Skupno	L	88.60
Prej izkazanih	L	19.219.95
Vsega skupaj	L	19.438.55

Probujenje vzhoda

Zbor delegatov sovjetskih republik Kavkaza razpravlja o potrebi vobode dardaneljskih morskih ožin.

PODLISTEK „DELA“

Pogovor pod lipo

In kako stojimo na severni poti svetovne revolucije?

Nemčija je ekonomsko s svojimi močmi pri kraju. Antanta, na pritisk činično pohlepni francoskih velekapitalistov, ji izžema poslednje kaplje krvi. En ameriškanski dolar je stal pred vojno 4.25 marke, danes se dobi za 1 dolar že 6800 mark. Nemški proletariat je podvržen nesramnemu odiranju. Glad in jetika ga kosita od kraja.

Komunistična stranka se razvija v zadnjem času z rapidno brzino. Po socialno-demokratskih zmotah razočarani nemški proletariat se živo reorganizira in orientira na levo. Pred krakom je zasedel kongres nemških tvorniških svetov in za ta kongres je vvolna nemška delavska masa od 850 delegatov nad 600 komunistov.

Vsak nov pritisk s strani Francije na Nemčijo za vojne odškodnine je nov korak k nemški revoluciji.

In Poljska?

Kedaj v zgodovini je bila Poljska še slobodna država?

Poljski proletariat živi v neverjetni mižeriji. Narodnostno vprašanje z Ukrajinci postaja vsak dan bolj kotljivo. Finančni polom je komplet. Poleg avstrijske, je poljska valuta najslabša na kapitalističnem zapadu. Medstrankarska gonja in korupcija slahčištev sta na dnev nem redu. Agrarno vprašanje in delavska vprašanja so v zadnjem stadiju. Poljska komunistična stranka dela sicer tajno, a je danes že stranka mas.

Tudi s te strani je torej revolucija na pohodu in sicer z orjaškimi koraki. Težko je reči, kaj jo bo izprožilo.

V štirih letih povojnega gospodarstva se kapitalizem ni mogel odmahnuti od svojih velikih smrtnih težav. On se ni pričel zopet dvigati, kakor se je oznanjevalo z njegove strani, ampak pada skoro konstantno in hitro.

Poleg tega ga vodi versailleski mir v vedno nove komplikacije z narodi, katere je hotel brezsrčno zaslužiti. Njegove krize porajajo vedno večje protisvoja.

Sovjetska Rusija se hitro jeti in postaja fimaldne izdatnejša opora zapadnemu proletariatu in vzhodnim kolonialnim narodom.

Tako se nelzogibno bližata dva sovražna si svetova, da trčita neumijeno drug ob drugega. Stojimo pred novim steto-

nim ognevm, v katerem bo proletariat odločujoč o svoji usodi.

In v tem ognju se bo širila svetovna revolucija z vzhoda na zapad, morda prej čez Vislo, morda prej čez Balkan, skoro gotovo pa po obeh poteh istodobno.

In tu bomo definitivno zmagali ali pa podlegli za dolgo vrsto let...

To izpoznanje mora biti izhodišče za vsa nadaljnja naša dejanja in nehanja. S tega vidika moramo presojati svoj nacionalni politični položaj in na tej osnovi zgraditi vsa naša pripravljajna dela.

Ta vidik morajo usvojiti zlasti še naši sodruzi v Jugoslaviji in potem bodo svoje notranje krize lažje reševali. Oni morajo vedeti, da bodo stali prej v morju revolucije, kakor mi v Italiji in zato jih sedanjih njihov položaj ne sme delati maldušne. Trhli režim bo začel razpadati kakor bivša stara Avstrija, čim bo izgubljena prva bitka kapitalističnih generalov Male Antante na rumunski ali turški meji. O tem ne more biti dvoma vprašanje pa je, kdo bo zbral v onem trenutku kmetstvo in delavske bajonete, ki se bodo vrnali izstradani in izmučeni v svoja mesta, da dvignejo sramotni jarem kapitalističnega suženjstva s svojih lastnih in bratov svojih tilnikov.

Velik del naših bivših sodrugov Komunistične stranke Jugoslavije se ne zaveda tega svojega položaja. Velja to zlasti za

naše bivše sodruge v Sloveniji, ki so se pri zadnjih občinskih volitvah v Ljubljani razvili v tipične malomeščane. Ne dvomimo so sklenili ti kratkovidnečeh pobratimstvo s cerkvenohierarhično stranko pod utiskom, da je proletarska revolucija v Jugoslaviji odgođena za pol debelega veka. Zakaj kako bi mogli ti ljudje danes voditi delavske množice v obskurno volilno kompanijo pod devizo, da manifestirajo za idejo, izraženo po dr. Kreku in Drmoti, po najplemenitejših mislecih slovenskega naroda!

Kdo ne ve, da sta bila dr. Krek in dr. Drmoti dva prototipa slovenskega malomeščanstva in da njune ideje naj bi manifestiral komunistični proletariat na pragu evropske proletarske revolucije?

Pred nami leži tipkovno poročilo IV. kongresa Komunistične internacionale, ki se stoprav vrši v Moskvi. Sodr. Zinovjev, predsednik naše internacionale, je podal tam obširno poročilo o njenem delovanju in njenih smernicah in tu govori doslovno tako-le:

»Toda enotna fronta ne pomenja niti najmanj volilnega bloka, niti organske fuzije s socialno demokracijo.«

In dalje:

»Enotna fronta brez pravice do svobodne agitacije pomeni za Komunistično stranko samomor.«

In kaj naj pomeni še-le zveza slovenskega komunističnega proletariata v Ju-

goslaviji, kjer mora živeti in delovati ilegalno in tajno, z ljubljanskim knezoškofom in njegovimi kanoniki ter s tistimi socialpatrioti, ki so bili še za oficiole socialistično stranko premalo socialistični?

Kaj si zaslužijo efialti okrog »Delavskih Novic«, ki so zagrešili tako podlo izdajstvo nad proletariatom Jugoslavije in ga pehajo v tako sramoto pred ostalim proletariatom našega planeteta?

Odrečan od ostalega kulturnega sveta, sklenjen v najtežje verige, ponizan in vprežen v suženjsko delo kakor črno živčice, brezsidno izdan po svojih dosežanjih voditeljih, je doživel proletariat v Sloveniji 3. decembra t. l. eno največjih prevar, ki so ga kdaj doletele. Toda mi ne dvomimo, da ne bo v kratkem izpoznan svojih lakomnih in buržoazne slave pohlepnihih zapeljivcev, ter našel svoj pravo pot — pot po kateri hodimo — ne pod lažnimi pogoji — mi in vsa ona ogromna družina ubogih in lačnih, ki se imenuje Komunistična internacionala.

In nujno je, da izpozna to čimprej; zakaj, kaj se ve, če se ne vname jutri plamen na Srezniku, ali pa na Kajmakčalanu in če ga ne pošlje jugoslovanska kapitalistična buržoazija zopet reševati »neodrešene bratce ali pa preljubo »napadeno domovino.« Nikdo izmed nas ne

dvomi, da ne bi ljudje, ki »manifestirajo« danes za idejo dr. Kreka in dr. Drmoti, tedaj pomagali goniti ubogo paro v Jugoslaviji v nova mesarska klanja za dobičke bank male in velike antante. Za tedaj, ko se bo godila v Jugoslaviji ta poslednja sramota, vas prosimo bratje po duhu, po trpljenju in po jeziku, da ne pozabite sledečega našega sporočila:

Mi v Juljski Beničiji smo popolnoma svobodni: od kulture, od dela, od delavskih pravic, od kulture in od ljubezni našega režima. Tudi nam je svobodno umreti kadarkoli hočemo — često tudi kar na ulici. Zato ne rabimo prav nič vaših komisarjev in vaših žandarjev. Vrnjelijevce v drugi obliki imamo tudi mi tukaj.

Vi, proletarji Jugoslavije, nimate ne tu, ne za Kajmakčalanom ne v Besarabiji nobenega sovražnika. Vaši sovražniki so doma: obračunajte tam z njimi in prepustite skrb za nas nam samim in za druge drugim.

Osvobodite sebe in osvobodili boste nas! Osvobodite sebe in osvobodili boste tudi druge!

Dokler pa imate zvezane roke in zvezane duše, mislite neprestano noč in dan, samo nase in na svojo svobodo!

V decembru 1922.

Anit

Hočemo, da se upoštevajo vsi predpisi glede ustanavljanja Odborov za „Delo“ in da se sodrugi v vsakem kraju ravnajo po naših navodilih

Glasovi z dežele

Trnovo

»Delo«, naše moralno bojno orožje je v čit, je po dveh in pol mesecih zopet oživele. Sodrugi, zlasti oni najbolj izpostavljeni napadom naših sovražnikov — ker najaktivnejši — vedo, kako je težko, nemo goče izhajati brez lastnega glasila. Ze dvakrat je moralo »Delo« vtihniti vsled razsajanja belogardistične druhal. In vsakokrat je veselo za vršalo v slovenskem taboru delavskih sovražnikov. Po vseh kotih slovenske klerikalne in liberalne smrdljive mlakuže v J. B. je zavladala radost, češ: komunisti so proč; lista nimajo, stranke ni več, organizacij ni več, zdaj bomo svobodno vihteli bič in »žurili« delavstvo, ker je brez brambe. Njihovo veselje se je izpremenilo v začudenje nad samoprevaro. — »Delo« je zopet tu, naše organizacije stoji trdno slej-koprej in v nas živi bolj kot kdaj prej vera v našo zmago, v zmago dela in pravice nad lenobo in krivico. Razredna zavest, ki ustvarja v delavstvu nezadovoljnost in to voljo do boja, je eden izmed pogojev zmage. »Delo« vzbuja v delavcu razredno zavest.

Buržoazija izda ogromne svote denarja, ki ga iztisne iz delavstva, za časopise in knjige, s katerimi mami in slepi isto delavstvo. So drugi, naša dolžnost je da skrbimo za svoje časopise. »Delo« potrebuje naše moralne in materialne pomoči. Prispevajmo v tiskovni sklad, širimo in izpopolnjujmo svoje »Delo«. Po nalogu ured, in upravn. se mora ustanoviti po objavljenih pravih Odbor za »Delo«, ki mora biti vedno aktiven. Na delo za »Delo«, za svobodo, za pravico: za komunizem.

Volodja

Deskle

Mi delavci in kmetje, ki nas je usoda narave določila, da živimo v vasi med gorami ob Soči, med vrhovi, onimi vrhovi, o katerih bo zgodovina mnogo govorila in ki so čisti in jasen spomenik pretekle svetovne vojne, ki so pričra stotisočih naših dolžnih žrtev, proletarskih sinov, očetov, so spomin obupa naših mater in so dokaz prelite krvi.

Mi proletarci ob Soči, katere vavolvi spominjajo, da je tekla ona voda nekajdaj premagana po človeški krvi in je zato zaslužila sveto ime: »Reka krvi.«

Mi delavci in kmetje vemo, da smo v svoji dobi použili marsikatero grenko južno, da smo marsikatero noč težko spali in da je marsikateri otrok val šinil preko nas. Dobro tudi vemo, da nam bo še marsikaj prestat, še marsikatero grenko južno povžiti. Toda mi hočemo ostati stebri, hočemo nadaljevati svoje delo, kljub temu da smo danes prezirani, zaničevani, opljuvani na polju svojih dolžnosti.

Da, proletarci, mi, ki smo iz krvi naših pradedov Gradnika, Kragulja in drugih obsoških puntarjev, kateri so s svojo krvjo potrdili pravilne zahteve delavca in kmeta: Da smo potomci omenjenih, moramo biti ponosni, zakaj sveto je bilo njihovo delo v zgodovini.

Tedaj moramo tudi vedeti, da je naša dolžnost boriti se v vrstah ostalega svetovnega proletariata in stati na straži s spoštovanjem do svojega razreda, se zavediti dolžnosti do svojega stanu. Zakaj le po tej poti pridemo kdaj do tega, da si sstisnemo bratske roke z narodi celega sveta.

Čujte, vi sužnji, trpin! Ali bi ne imeli mi na svoji vesti tega, da pustimo naše organizacije umirati, da se ne požurimo, da ne podpremo in utrdimo danes bolj kot kdaj poprej svojih ustanov, ki so ognjišče naših uspehov bodočnosti: mesto da se uničujemo po zatulih temničar, pri polnem kozarcu in dajamo navsezadnje več povoda alkoholu,

našemu morilecu in orožju buržoazije same?!

Pride čas, sodrugi, ko bomo slišali glas: »vstanite vi sužnji iz prokletstva, prezirani od vseh gospod, zdaj stara pravda, pravda sveta, nas kliče v boj od vsepovsod.«

Ta čas sodrugi ni več daleč. On trka že na vrata razpadajoče stavbe meščanstva.

Zato delavci in kmetje, gledati moramo, da nas bodočnost dobi pripravljene.

Naj živi svetovni proletariati!
Naj živi delo, kruh, svoboda!

Delavec med delavci

Solkan

Rabim izraz ljudstvo in kličem ljudstvu, ker mislim pri besedi ljudstvo na široke plasti delavcev in kmetov, ki trpijo in spolnjujejo svoje stanje z vsakdanjimi družinskimi težkočami, obupom, bedo itd.

Mar misliš ljudstvo, da se kapitalistični diplomatje, ki letajo iz enega mesta v drugo še lepše, ki se po konferencah ravšajo in kavšajo, da se ti kapitalistični diplomatje pripravijo za ljudstva dobrobit, za življenje delavca in kmeta? Ne!

Oni ruvajo, eden proti drugemu, za nadvlado, za izkoriščanje bogastva, ustvarjenega po milijonih in milijonih žuljevih rok delavcev in kmetov. Ali da niti to jim ne gre gladko, dokazujejo vesti, ki jih slišimo dan na dan: ta konferenca ni uspela, ta se je izjalovila — vsaka še do danes, ki jih je bilo nad sto. Mi delavci jim tudi zagovarimo, da vsaka bodoča bo šla v zrak brez uspeha, ker danes ne gre več brez ljudstva. Dokazov je na vseh koncih in krajih kolikor jih kdo hoče.

Mi vemo, da bo svet v bližnji bodočnosti obstojel le na podlagi dela, produkcije in vlade proletariata.

Drugače ne gre, naj si gospodje mislijo kakor že hočejo, nas to malo brigira. Rečemo samo to, da proletariati je edini, ki ga zgodovina kliče na delo, da zagotovo svetu mir, življenje in svobodo. Vemo tudi, da se bosta delavec in kmet prej ali slej morala ukloniti, odzvati na klic zgodovine in že naravne sile same tr sprejeti vajeti sveta v svoje roke, sprejeti ogromno delo po vojni razpalega in sedaj gnjilega gospodarstva ter dvigniti ljudstvo dela v življenje pod bliščem praporom človečanstva.

V tem oziru nam je vzhod jasen dokaz. To kar slišimo iz vzhoda naj bolj buržoazen časopis ne more več prikriti. Tam kjer stoji na čelu milijonskega naroda sovjeti, tam, kjer je tako močna sila, pred katero so tresli ostali svet — kaj je tam novega? Tam vedno bolj naraščajoča industrija, vedno več obnove, stroji, elektrika, novi rudniki itd., vedno več temelja za bodočnost. To v isti državi, katero so hoteli še včeraj združene armade uničiti. Jasno je, da tam stoji ognjišče bodočnosti, vse drugo je prazna mlata.

Nasprotno pa vidimo na zapadu razpadanje kapitalističnih držav. Vedno več gnjilobe in nazadovanja. Naj si pride na vlado še tako spreten Kolumb novih idej in načrtov, ne dvigne tega, kar je pokopala svetovna vojna, pač pa lahko vžge iskro nove morije, pa nehalno gorja in smrti.

Tedaj ljudstvo, glej! Prepričani smo, da buržoazija, če misli na novo vojno, je lahko sigurna, da iz te morije vstane proletariati svoboden, da vstane kot zmagovalec.

Glej ljudstvo, proletariati! Ti vidiš, da se širijo rane, da vedno bolj krvavijo srca delavcev in kmetov. Ti trpiš in molčiš. Mi vemo, da to molčanje je olje na ogenj, iskra na smodnik, vemo tudi, da tiste, ki so danes proti nam, jih bo jutri beda, ogromno breme prisililo v naše vrste, v maso ljudstva, ki hoče delati, ustvarjati in hoče od dela svojih žu-

ljev živeti, živeti pravim, življenje svobodnega človeka.

Mi vas ne kličemo v naše vrste. Saj boste sami prišli, ker vas bo v to silila dolžnost.

V tem vam kličem ta-le pozdrav: Naj živi proletariati! Naj živi proletarska kultura!

Naj živi ognjišče svobode, Rusija!

Gubec-Gradnik

Bovec

Drago nam »Delo«! Po dva in pol mesečnem molčanju si zopet vstalo, kljub vsem težkočam in oviram od strani vseh svojih nasprotnikov, kar niti niso mogli zatreti in udušiti njegova glasu.

Iz našega kraja tudi ni bilo precej časa glasu, češ komunisti v Bovcu spijo spanje pravičnega; pa v resnici ni tako. Mi gremo naprej po naši začrtani poti, akoravno so nekateri sodrugi mislili, da bodo morali le delavske organizacije v Bovcu vsled odstopa tehničnih moči priti v fašistovske roke ali pa da bo jih treba oddati čuku v kljun, da bi jih on vodil. Pri njem bi imeli pa tudi zasomblo, ker bi nam on pri vladi posredoval za brezposelno podporo, za katero se je treba toliko mučiti.

Sodrugi: Ne mislite, da bi vsled odstopa enega ali drugega izmed nas, morala organizacija propasti. Nasprotno! Pokazati moramo da ni organizacija ena oseba, ampak da organizacija ste vi sami!

Kmetje in delavci! Vi vsi, ki čutate za našo stvar in želite še nadalje ostati v delavskih vrstah, podvojite svoje sile in zavedajte se svojega stanu.

Zivela kmetstvo-delavska solidarnost!
Živel komunizem!

Opozarjamo vse sodruge, ki mislijo ostati v naših vrstah, iz Boveca in okolice, da poravnajo mesečne prispevke.

Tajništvo zveze

Bovško

Po dolgem, dolgem času je proletariati naše okolice zopet sprejel z veselo zadovoljnostjo in zadoščanjem svoj ljubljini list »Delo« in s tem je bil strd ponos in zavezan blebetavi jeziku našim nasprotnikom, ki so že vesolja poskakovali, da je ta branitelj in tolmač vseh zatiranih vržen za vselej na tla. Zopet si zasijalo ljubo naše »Delo«, zopet nam potrjuje vero, da naša ideja, ideja komunizma ni še propala, ampak se s še večjo močjo razvija, če ne po zakonitih, pa po nezakonitih poteh. Vstalo si, kljub vsem nasprotnim vestem v narodnjaških listih, ki so razprezneli, da si za vedno umrlo. Vedeli smo, da zopet izideš in to smo tudi v naše veselje dočakali.

Z veseljem je bilo slišati proletarce, ki niti po povzetju vlade po fašistih niso zgubili poguma. Proletariati je trdno prepričan, da vlada fašistov ni drugača, kot predhodna doba svetovne revolucije. Naši delavci in kmetje napeto zasledujejo razvoj političnih dogodkov v vseh državah in bolj in bolj se prepričujejo, da mora priti do poloma meščanstva — kapitalistične vlade in sicer v najkrajšem času. Naš proletariati si ne dela nobenih iluzij glede fašistov in od istih ne pričakuje ničesar dobrega. Samo naši narodnjaški so mogli verjeti Mussolinijevim izjavam.

Proletariati je videti od enega konca do drugega konca naše kotline skrajno nezadovoljen: bodisi to narodnjak, socialist ali komunist. Vsi so trdno prepričani, da ta obroč neoprtnosti ne more držati dolgo časa. In mislim, da se v sedanjih svetovnih kolobociji bode enkrat uresničila ta želja vsega zatiranega proletariata. Želja po svobodi; Želja po odstranitvi vseh meja!

Slišal sem mnenja, da je konec komunistov po preustrojitvi vodstva Komunistične sekcije v Bovcu. Kakor pa vem, je prešlo isto zopet v

roke možem in fantom s polno energijo in se zato naši nasprotniki naj niti ne veselijo. Pri delavstvu ni potreba, da vodi zmirom eden in isti; vloge se morajo menjati, tako da proletariati pokaže, da ni samo eden sposoben, pač da so vsi. Naši nasprotniki sodijo po sebi: Pri njih, da je treba, da jih popelje inteligenta v paradizi kapitalistične svobode. Brez inteligence si ne morejo pomagati. Pri proletariatu je drugače. Upam, da bodo sedanji vodje Komunistične sekcije naše delovno ljudstvo poučili o vseh točkah in da bodo kmalu ustanovili Odbor za »Delo«, v razmah in podporo našemu listu, kot je bilo objavljeno v zadnjih številki ter skrbeli za poročanje iz naših hribov.

Naši narodni prijatelji nas hočejo naučiti »moderno plesati«. Treba je, da smo jim hvaležni, da bomo mogli tudi mi enkrat v frakih nastopiti kot pravi narod. Potem upam, da doseže narod višek svoje izobrazbe, ko bo znal kriviti hrbet na vse vetrove.

»Delo« želim lep razvoj in uspeh, ter da pride v vsako gorsko hišo. Ko se bode Internacionala raztezala od Urala do Oceana, bomo rešeni tudi narodnjaških skrbi za jezikovne in druge narodnostne pravice.

Zivela svoboda kmeta in delavca! Naprej hodi proletariati po naši poti do končne zmage in svobode!

Opazovalec

Podgora

Po dolgem dvamesečnem molku je naš levi ekstremni bojevnik zopet pozval k sebi vse svoje zavedne proletarce, ki so ostali kljub legalni in ilegalni reakciji na postojanki svojih idealov. Ni treba detajlirati komentarja zavednemu proletariatu o finančnem položaju slovenskega komunističnega glasila »Dela«. Usoda in življenje našega lista tūci v njegovem pogumu in v izdatnem financiranju s strani zavednega proletariata.

Nestrno smo pričakovali vspodbude, ki nam jo je dajal naš list, nositelj resnice in bojevnik za elementarna prava vsega tlačnega naroda.

Sodrugi! Naš dopis je kratak in jasen! Ponavljamo to, kar je zadnja številka »Dela« priobčila v uvodnem članku. Absurdno, nesmiselno bi bilo pripovedovati o nestrnem dnevnem povpraševanju po »Delu« tekom zadnjih dveh mesecev in pol. »Delo« potrebuje pomoči in žrtve s strani proletariata. S tem sodrugi bodi povedano vse.

Tukajšnje sodruge opominjamo, da oni ki so zaostali z narocino, naj jo takoj poravnajo, ker drugače jim bo list s prihodnjo številko »Dela« stavljen. Kdor je zavezan, naj pokaže svojo zavednost in proletarsko solidarnost v tem težkem in resnem času.

Odbor za »Delo«.

Glasnik mladine

Kapitalizem

in vzgoja proletarske mladine

Ako opazujemo vzgojo v sedanjih družbi, vidimo takoj, da nima metoda, katero se kapitalizem poslužuje, nikake veljave v praktičnem življenju. Nasprotno, mladi proletarec, z vstopom v javno življenje, začuti kontrast med onim, kar so mu pred časom vcepili v glavo in kar sedanjí življenski boj zahteva: občuti to na duši in na telesu a ne ve si tolmačiti izvora tega, prej negodnega stanja in sčasoma pozabi še vse to, kar se je dobrega naučil a ne-le pozabi, zanj ne obstaja drugo, kot egoizem brez vsakega čista, egoizem, ki ga zahteva današnja socialna družba za obstoj posameznika. Ta egoizem se večja tim večja je potreba posameznika, in to stopnjevanje ga brezpogojno dovede do onih slučajev, katere časniki dnevno registrirajo in človeštvo občuti.

Ako si ogledamo te posledice v vseh njih znanih stopnjah, in izvor ali vzroke zločina, ne moremo obojati direktno pryzročitelja tega zla ker rojstvo tega zla obstoja v revščini in nevednosti.

Danes lahko rečemo, da večina zločinov prihaja iz ravnokar navedenih vzrokov. Vsi časniki buržoaznega mišljenja jabejo ob večjih človeških tragedijah — ko volk, ki ima jagne v svoji oblasti — a to ni resnično pomilovanje in sožalje, ampak ako opazujemo njih zadržanje v vprašanju reorganizacije človeške družbe, se jim nikoli ne mudi zboljšati gnotne stanja delavstvu. Tu sem hotel označiti današnji položaj in vir one slabosti, ki današnjo mladino tako globoko prizadeva.

Danes je na dnevnem redu: poseganje po tujem življenju, blagu in raznovrstne nečistosti.

Kdor ne preklinja, nima nikakega greha, ni mladenič! Otroci osmih, devetih let imajo že v rokah morilno orožje in pri njih gospoduje že tak tuj sovražstva, da so posledice katastrofalne. Tako dovede buržoazija človeka tudi do najskrajnejše točke, samo, da niso ogroženi njeni interesi.

Mi opazujemo pri tej tako demoralizirani mladini ono dušno razpoloženje, ki tvori predrevolucionarno stanje. Mislim, da do te točke je niso privedla »demagogična oznanjevanja komunistov«, ampak so direktni pojavi današnje družbe, v katerih še tako slepi človek dobi vzgona za novo socialno organizacijo, kjer vsak človek lahko sodeluje in je deležen dobrot. Govorim za one, ki pravijo, da ljubijo resnico in da jim je za boljši obstanek človeštva a ki v komunističnih mejah vidijo »polom in demoraliziranje« človeštva. Ti so kakor človek, ki išče mirnega življenja a v svoji fantaziji si želi aventurističnega.

Kar uči buržoazija v ljudskih solah — svoje se ve pošilja v višje in specialne šole — to je v globokem kontrastu z živ-

ljenjem. Njeni nauki o mirnem obstanku se v življenskem boju in v krutih borbah razblinijo. — Čemu torej učenje o ljubezni do drugega? Čemu duševno hrane mladini, ako je ta prisiljena nadomestiti ideal in složnost, z divjim, razuzdanim, sebičnim materializmom?

Mnogo se je pisalo in mnogo se piše, a kakor brez smisla. Nasprotno: vojna je vse podvzjala, zrušila ideale, in danes se dobimo na stališčih brezidealnosti. To je ono, kar bo tvorilo podlago mirni človeški družbi. Sedaj nastopi vprašanje: ali je mogoče izhod iz tega žalostnega stanja? Mislim, da more dati odgovor na to le revolucionarno stremjenje komunistov po novi človeški družbi, v kateri bomo dali drugo vzgojo in drugo duševnost proletarski mladini.

Buržoazija dobro ve, da na mladino se opira stebri bodočega življenja. Buržoazija dobro ve: dokler proletarske mase žive v tmini in nevednosti, jo zanjo gotovo lahko izkoriščanje in vsled tega nikakor neče dati večje izobrazbe delavskemu sloju.

Vederno obrtne šole, na primer, ki jih kapitalizem odprta za ukaželjne vajence, so indirektno v prid le njemu, kateremu stoji na sreči izboljšanje njegove tehnike, v konkurenčne svrhe med kapitalizmom ene in druge države.

Ogledamo si kapitalistične zvižaje ali tako imenovane »apolitične ustanove«.

Šport je brezdvomno ena največjih opor kapitalizma, s katerim se mladina tako vneto peča. V večjih industrijskih mestih, kjer je kapitalistično izkoriščanje največje, kapitalizem podpira šport, in celo dovoli vadenje med delovnim urnikom. Posebej pa jači nacionalistični duh pri internacionalnih tekmah, kjer tekmuje mladina za prvenstvo. K takim tekmah prisostvuje mladina vneto. To tekme lahko imenujemo manjše nacionalne borbe.

Druga ometica, ki jo buržoazija rabi je vsake vrste zabavanja. V prvi vrsti stoji moderna iznajdba ki bi morala služiti le v podčuljivo in zdrave zabave in to je kinematograf. Tega se buržoazija poslužuje, da slavi svoj sistem a tembolj svoje tako privlačno življenje. Ljudstvo, posebno pa mladina tako strašno obiskuje take predstave: ljubavne, senzacionalne, tatvinske, aventuristične, itd. Pri takih prilikah nikoli ne manjka stremjenja po enakem življenju.

Da zaključim: Mladi proletarec z vstopom v borbo za svoj obstanek, izčrpa v življenskem boju vse kar se je dobrega naučil. Namesto zdrave besede stopi kletvina in sovražstvo do dnevnega napora. Dalje, življenje mu nudi soterano zanj in on pada v nje iz nevednosti in revščine. Človeštvo gotovo nima nič dobrega pričakovati od te mladine. Mislim, da tu, ni posameznik kriv svojega zločina ampak tu delujejo okoliščine.

Vsaka stvar, najmanjši pojavi ima svoj poseben vpliv na mladino. In radi

tega se moré in morá dati ravno mladini nove nazore. To bo mogoče le v oni človeški družbi, v kateri bo imela pouk o dobrem in slabem, v kateri spozna zdravo življenje in vidi neogroženo bodočnost svojih starih let.

Sedaj se mladina nahaja na oni stopnji, v kateri radi nevednosti ne pozna prave poti a si brezdvomno želi nečesa novega in to je in ne more biti nič drugega nego — komunizem.

Gradnik

Mladini brez svobode!

Ti, o mladina, ki tavaš v sonci suženjstva: Vzdrži se in dvigni se proti svojim izkoriščevalcem. Dovolj je čakanja, dovolj je odpusčanja. Tlačijo te vedno bolj. Tlačijo tvoje starše, tlačijo so tvoje prednike, tlačijo tebe. Mamijo te z ljubeznijo do domovine, kronajo te za hrabrost, ki jo pokažeš v boju proti svojim lastnim bratom. To so vcepavali v srca tvojih očetov in isto hočejo vcepiti tebi.

Leto 1914 je bilo začetno leto pralivanja krvi. Avstrijski imperalizem je hotel končati takrat malo Srbijo. Takoj po napovedi vojne s strani avstrijskih krovčelju-nev je stražni angel zatrobil na vse kote Avstrije; »Domovina je v nevarnosti, domovini je treba vojakov!« Pridno so nazlepili na mestne kakov tudi na razdrapane vsake duševne milijone manifestov, pozivljajočih na boj za dom in cesarja.

Ni trajalo dolgo in milijon vojakov se je zbralo pod strašnim terorjem. Kdo so bili? Ali niso bili to naši očetje, ki so morali zapustiti njivo in delavnico, s katere smo vsi uživali čeprav mali kosček kruha. Tega smo izgubili z odhodom naših dragih. Mladi smo bili in tako smo mislili, da mora biti. Kaj ne? V cerkvi smo slišali opravičevali boji proti Srbom. Tisti, ki so leta 1914. kričali mesto božje besede: »Proti Srbom« so danes njih volni. Tisti, ki so molili za zmago avstrijskega orožja, se danes ponašajo s tem, da so najbolj »patriotje«. Nam se je pa ponašati, da jih dobro poznamo, čestlice malika kapitala in lastnega želodca.

Ni bilo dovolj prve splošne mobilizacije. Začeli so z nabori in tako otrebili vse kar je moglo hoditi. Tako je začel križev pot nizkih in srednjih slojev cele Evrope, na voljo buržoaznih močevostev. Čakali smo eno, dve, tri leta in klanje ni bilo ne konca, ne kraja. Slišali smo o beguncih iz Srbije, Galicije, Belgije, potem smo sami begunili tja v nam tuje kraje, med največjim pomanjkanjem: brez strohe, brez obleke. A kar je bilo še največ, stradali smo kruha in stradali smo svobode. Mrzle lipniške barake in več drugih begunskih taborov po Stajerskem, Nižje Avstrijskem itd. nam so spomin na vsake vrste trpljenja. O tem pričajo porušeni domovi, razključene njive, razdejani vinogradi in gozdovi ter naši rodni očetje, bratje, znanci in neznanci, padli kot žrtve tiste strašne svetovne vojne. Ta vojna je šla mimo nas, a na naši mladi duši, teško prekušeni po prestanem trpljenju, pustila je odtis obsebe proti vsaki nadaljni kapitalistični vojni. Dovolj je pohabljene, vдов in sirota za domovino kapitalizma! Mi se hočemo boriti za našo domovino, domovino proletariata. Za njo naša zadnja kaplja krvi!

Mladina, na vzhodu je rdeče nebo: Tja zaupaj in osvobojena boš!

M. Zgoncuv

Delavske prireditve

Podružnica L. O. v Solkanu priredi v nedeljo dne 4. II. 1923. zabavni večer v dvorani M. Mozetiča s sledečim vsporedom:

1. Fr. Govekar: »V Ljubljano jo dajmo«, veselo-igravica z 3 dejanji;
2. »Radi nagrade«, burka v 1 dejanju;
3. Ples.

Med posameznimi točkami poje pevski zbor in igra Tam. odsek »Zarja« iz Solkana;

Začetek točno ob 3 uri popoldne. — Vstopnina za moške L 5.—; ženske L 2.—. Igre izvajajo diletanti, delavci žuljivih rok iz Dramatičnega oddelka L. O. v Solkanu.

Primernim maskam je k plesu vstop dovoljen le z legitimacijo.

K obilni udeležbi kliče ODBOR Opomba: Kdor si želi razvedrila in smeha, ki ga vzbuja hlapec Pavle naj le prihi.

OPOZARJAMO vse one Komunistične sekcije in podružnice Ljudskega odra, v katerih delokrogu ni še nobene Mladinske sekcije, da je izdal izvrševalni odbor deselne zveze Komunistične mladine okrožnico, ki s potrebno natančnostjo poudarja delovni program Mladinskih sekcij, njih ustroj in delovni načrt. Organizacije, ki želijo imeti po en izvod te okrožnice z namenom, da pripravijo ustanovitev Mladinske sekcije v svojem delokrogu, naj pišejo ali bolje pošljejo pismo na naslov upravnega tajnika deselne zveze Komunistične mladine.

O komunizmu

Pet godina stoji pitanje komunizma pred celim svetom kao životni problem ovog veka. Komunizam je najveća sila, koja je izašla iz trzavica svetskog rata. Njemu je sudjeno da bude najtrajinja sila, jer je njegova misija na pozornici povelje, da očisti ruševine kapitalizma i da stvori viši oblik društvene organizacije, koja će omogućiti čovečanstvu, da sas ma napusti izrabljivanje čoveka po čoveku i da napiše konac povesti ljudskog ropstva.

Pogledamo li oko sebe, opazit ćemo da se kapitalizam previja u mukama. Državnici najvećih imperalističkih vlada sveta čine očajne pokušaje da odstrane zatorne sile, stvorene po istom sistemu, koji oni brane. Svi oni izgledaju vanredno maleni pred licem orijaških zadataka koje su si nehotece nametnuli; oni kišaju da zaustave plimu povesti.

Ali povez čovečanska tvorevina, koja kontrolira čovečanstvo, hri napred, ni male ne mareći za heroje, što ih je stvorila apitalistička mašta pedagogičkih učitelja, koji dogadaju tumace prema pred rasuđama vladajuće klase u društvu. Ne mogućost današnjih državnika, da uvedu red u kapitalističkom svetu, ne treba pripisivati manjkavostima njihovih državnika, nego činjenici, što je društvo, koje on hoće da obrane, izvršilo svoju

misliju u napredku čovečanstva, tako da je njegovo daljnje opstojanje na očitu štetu ljudstva.

Zadatak kapitalizma je bio, da stvori viši oblik društvene organizacije, viši od sistema, koji je postojao pre toga. Njegov dolazak na vlast je bio postignut kroz čeli ni revolucija, počam od sredine četrnaestog veka, pa sve do svog trijumfa za vreme velike francuske revolucije koncem osamnaestog veka. Njegova misija bi jaše, da centralizira (usredotoči) sredstva za proizvodnju, da socializira rad — jedan korak dalje putem ljudskog napretka, koji nadmašuje staečevine svih prijašnjih društvenih sistema.

Ali dan veselja kapitalizma je prošao, i danas on more proizveljiti svoj opstanak jedino — uništavanjem ljudske rase. Od konstruktivne (koja gradi) on je postao destruktivna (zatorna) sila, koja ne ostavlja za sobom ništa drugo do li bedu, polta čivanje, ropstvo, glad, bolest i sve druge oblike ljudskog poniženja.

Kadgod stanoviti društveni stupanj došize razdoblje opadanja kadgod postane zapreka u proizvodnji, uvek ona klasa, koja strada usled njegovog daljnje opstojanja, stvara revolucionarni pokret. Pod feudalnim (kmetiskim) sistemom revolucionarna je bila dolazeća kapitalistička klasa; danas je radna klasa revolucionarna klasa. I upravo, kao što je kapitalizam došao mesto feudalizma, na isti način će komunizam revolucionarni pokret savremene radne klase, srušiti kapitalizam i prokretiti put ljudskom rodu, da ode napred prema daljnjim pobedama nad naravi.

Prem ima sličnih crta između revolucije ovog stoljeća i revolucije prošlih stoljeća, u koliko su sve one dovele novu klasu na vlast, ipak je komunistička revolucija drukčija, različna od svih prijašnjih revolucija, jer nema klase, niže od radne klase, koju bi ova izrabljivala nakon svoje pobeđe. Prema tome — pobeđa komunizma znači u isto vreme konac svim klasnim borbama i potpunou predjednost svih društvenih sila čovečejoj kon troli.

Prem druge revolucije znače korak napred revolucija radne klase će biti najdalekosežniji pokret od svih revolucija, jer on znači — slobodu za celo čovečanstvo u potpunom smislu reči. Njegovi korisni učinci na društvo se još ne mogu točno predvideti, ali mi znamo da će on uništiti svaku zapreku, koja čimdelovo ljudskobitće ovisnim o drugom biću — i to na osnovu jedinstavnog razloga, što će svi, u granicama društva, imati jednake mogućnosti.

Ustanovitev Italijanske sekcije „Proletkulta“

Splošna načela nove ustanove

Z ustanovljeno sekcijo „Proletkulta“ je spojena tudi delavnost našega ljudskega odra. Smatramo zato za potrebno, da seznanimo z načeli nove ustanove vse sodruge. Ta načela osvetljujejo — sicer na obširen način — ozko veznost kulturnega snovanja proletariata z njegovim gospodarsko-političnim bojem in podrejenost njegovih kulturnih organov in stremeljenj najvišjemu cilju: osvoboditvi iz pod kapitalističnega jarma in stvaritvi proletarske komunistične družbe, ki eдина more nuditi proletariatu otona pri njegovih kulturnih težnjah.

1. — Vso energijo in akcijsko zmocnost uporablja proletariati v sedanjem tragičnem položaju z največjo verno in skrbnostjo za razredni boj in za iskanje poti in sredstev, ki vodijo do zmage. Vsako početje, ki nima direktno ali indirektno tega smotra in ki zahteva in porabi le del delavskih moči, se javlja v takem položaju kot neumestno. In sicer zato ker zameta spoznanje, da noben problem, ki je v teeni zvezi z življenjem proletariata, ne pride do klasične rešitve, dokler se ni udeležil neobhoden predpogoj za zavojanje politične moči.

2. — Gotove oblike delovanja in gotove iniciative se nad delavstvom vendarle dobro držijo; one skušajo ustrezati gotovim njegovim potrebam in prostranskim željam, ki niso ravno nujne. Sredstva, ki so za udeleževanje in razvoj teh iniciativ na razpolago so zelo pichna in vsled tega nosijo le iniciative odznak improvizacije in desorganizacije na sebi. Zraven tega, ker nimajo nobenega vodstva in nadzorstva ter se večkrat porajajo med onimi delavnimi silami, ki nimajo razredne zavesti razvite in katerim so so tuje mučne epizode razrednega boja, stidijo smernicam in programom buržoaznih organizacij, in ni treba še posebej omenjati, kako zna vladajoči razred izborni izkoristiti to silnost in te odnose, da za okrepitev in obrambo svojih nateč in svoje oblasti.

Potreba po duhovnem življenju

3. — Stremljenje, zadostiti najemtarnejši potrebi po duhovnem življenju poraja razne proletarske manifestacije kulturnega značaja: šole in društva za predavanja, pevski in glasbeni zbori, tečajji za znanstvena predavanja idistični in esperantistični krožki... niso nič drugega kot izraz hrepenenja proletariata po znanju in potreba nuditi intelektu obilnejše hrane. To hrepenenje v nasprotju s sistematično metodo poneumnjevanja ki ga podpirajo vladajoči razredi, vzbuja in snuje prva središča njegove bodoče in neodvisne duhovne sile.

Dva temeljna problema

4. — Komunistična stranka si stavi spričto teh proletarskih kulturnih pobud, dve temeljni vprašanji:

a) Morejmo-li vne dati v okoliščinah sedanjega režima podlago za osnovanje, če tudi v početni obliki, karakterističnih in originalnih temeljev proletarske kulture?

b. Se more-li proletariati v borbi za svoje samosvojitve posluževati takih organizmov?

5. — Na prvo vprašanje smo že odgovorili, ko smo prej rekli, da se proletariatu ne posreči praktično razrešiti njegovega vprašanja, ki zadeva njegovo življenje, vse do takrat, dokler ne bo držal trdno in v svojih rokah politične oblasti organizirane v obliki države. Razni liki življenja gotovega socialnega sloja se tvorijo in oblikujejo po njegovem gospodarskem položaju; dvig gospodarskega položaja proletariata je odvisen od razgroma politične vlade buržoaznega razreda, ki je ustanovljena za obrambo njegovih gospodarskih privilegijev. Kulturna prizadevanja proletariata odražajo dandanes njegovo zaslužjenost in njihov ponosen razmah je odvisen od zmage revolucije.

Je lahko predvideti, da ustvari proletarski razred, ko se osvobodil verig in mu bo povsem omogočeno popolnoma razviti svoje sposobnosti, novo kulturo na principih, nasprotnih onim iz katerih izvaja sedanja buržoazna kultura osnovne elemente svojih raznih pojavov. In tembolj ponosen bo ta razmah, čim bolj osnovni principi proletarskega režima pristupijo in bodo celo zahtevali najširše in najradikalnejše izkoriščanje sposobnosti in delovanja vsakega posameznika.

Kultura, to je oblikovanje splošne organske duševnosti, ki obsega vse delovanje človeškega duha, zahteva kot svoj pogoj najširši razvoj poteka, ki vzbuja dremajoče in nepravilne duhovne ter jih odziva s spoznavanjem sveta, njegovih pojavo in zakonov; jih spremlja v gibanju z radovednostjo in hrepenenjem po razumevanju vedno širjega kroga dejstev; jih izboljšuje in poplenuje v stremljenju in iskanju čim večje popolnosti konkretnega življenja; umetnost in znanost stremi ravno po zadoščenju te potrebe po vedno lepšem in boljšem, ki izhaja iz popolne osvojitve elementarnih in obeh spoznanj.

Ampak delavske prosvete ne more želiti in doseči drugi, kakor delavska vlada: nevednost proletariata je predpogoj vlade buržoaznega razreda, ki si je ustvarila monopol in moč znanja. Vsled tega položaja kažejo, raztresena in naporna in brezštevila kulturna prizadevanja proletariata njegovo globoko hrepenenje za povzdigo njegove izobrazbe in lahko služijo v okrepitvi njegove volje po boju za njegovo emancipacijo (samosvojitve) ko se v ugodnem položaju izkazuje kot očito nezadostna zadostiti čisto majhni potrebi po znanju in dati konkretni uspeh delovanja in to vsled pomanjkanja prave organizacije sil, ki delujejo njim v podporo in prid.

6. — Če smo negativno odgovorili na prvo vprašanje, smo obenem odgovorili pritrdilno na drugo vprašanje; prizadevanja delavstva ustvariti si kulturne ustanove in organizme lahko poslužijo v okrepitev njegovega splošnega gibanja kot bojujočega razreda.

Iz teh razlogov ne more in ne sme Komunistična stranka prezreti obstoja teh sredstev duhovnega delovanja, ki nastajajo v oarčju delavskega razreda; in ker se razvijajo v vsaki plasti proletarskega življa služijo izbornu ustvarjanju novih komunikacijskih vezi med stranko in razredom, ker večajo krog onih, ki sledijo in poslušajo bojne klice in propagandne stranke.

Ker nosi vsako udeleževanje človeškega življenja v sebi odsev svojih posebnih socialnih odnosov, potom katerih se tvori in udeležuje, nudi kulturno snovanje proletariata dobro podlago za kritiko principov, na kojih sloni sedanja duhovna organizacija in za propagando raznih komunističnih principov.

Zakaj se bavi Komunistična stranka s proletarsko kulturo?

Ponavljamo še enkrat: Komunistična stranka se zelo bavi s sedanjim kulturnim organizmi proletariata in se zanima zanje:

- a) Ker se snujejo in obstojajo in nobeden element socialnega življenja ne uide strankini pozornosti in zanimanju;
- b) Ker delujejo med delavskimi masami, do katerih nudijo nove poti odnosa in vplivov;
- c) Ker ohranjajo širjenje temeljnih principov razrednega boja;
- d) Ker nudijo podporo in indirektno pomoč temeljni akciji za izboljšanje gospodarskega položaja proletariata in za zavojanje politične oblasti.

7. — Sedanja naloga Komunistične stranke napram kulturnim organizmom se vsled tega omejuje in opredeljuje predvsem načelno po razporejanju, nadzorstvanju in vodstvu kulturnega delovanja, ki se poraja samo od sebe med delavskimi masami; v drugi vrsti po spodbujanju k silnemu delovanju v onih krogih, ki nudijo za to najugodnejše pogoje.

S temi smotri in iz teh razlogov izjavlja in sklene Kom. stranka, da prevzema nase nalogo ustanovitvi in organizirati „Proletkulta“, ki se ima po njenih namerah razvijati v nacionalnem obsegu.

Proletkult v Rusiji

7. — Proletkult je internacionalna kulturna organizacija, v svrhu posepevanja in podpiranja proletarske kulture.

Porodil se je v Rusiji, koj po boljševidni revoluciji oktobra meseca 1917. l., v bujnem razcvetu delovanja, ki je hotelo dati duška prepevajoči in entuziastični ustvarjajoči moči delavcev; tu se je opredelil kot organizem za širjenje umetniškega in literarnega znanja, kot iskalca in zaščitnika posebnega in karakterističnega udeleževanja posameznikov, kot pomočnik in izpolnjevalec državnega delovanja na poprišču obče prosvete.

Pod zaščito države in z njeno najširšo pomočjo si je mogel Proletkult v Rusiji dati obširne programe in stremeti za veličastnimi cilji saj je imel za svojo organizacijo bogatih sredstev na razpolago.

Proletkult pod buržoaznimi vladami

Ustanavljanje drugih sekcij Proletkulta med narodi, ki jih še danes vlada buržoazija se ne more ravnati po istih načelih; ravno tako, kakor je različna organizacija in delovanje Komunističnih strank samih v buržoaznih in sovjetskih državah, kljub temu da so te stranke centralno organizirane v Tretji internacionali in da imajo enoten program sloneč na istih principih.

Ko se snuje Italijanska sekcija Proletkulta ni treba da se točno drži tipa ruske sekcije, ampak si mora določiti oblike in delovanje po posebnih okoliščinah v katerih se je ustanovila in v katerih mora delovati, uvažujoč sredstva ki so jej na razpolago in življenski položaj mase, med katero bo delovala in od katere bo dobivala podpore.

Kulturno delo v Italiji

8. — Proletkult mora v prvem početku delovati kot združujoči organizem nestetičnih in raztresenih kulturnih snovanj italijanskega proletariata uveljavljajoč tudi na tem posebnem polju principe in splošno taktiko Komunistične stranke.

Proletkult kot tak nadzira vse kulturne ustanove obstoječe med delavsko maso in doloca, da, stopijo pod njegovo nadzorstvo one ustanove, ki so nastale po direktnem prizadevanju delavcev in ki uspevajo vsled njihove direktne udeležbe pri delovanju, ne da bi imeli, pa bodisi tudi v skriti in tihi obliki, pomoči, podpore, protekcije od strani buržoazije in posebnih stanov ali skupin tega razreda.

9. — Ob tej priložnosti se zdi potrebno in koristno stopiti malo v stran, in oceniti potrebno kulturno institucijo, ki je ustanovila pred nekaj leti in ki deluje v Italiji: Proletarska univerza.

Nastala in razvila se je kot protutež ljudskim univerzam, ki so se ustanovile v pretekli dobi z demokratičnim in delavskim duhom in stremljenjem a so se ta kot degenerirale in ker so se prepustile oskrbi in vodstvu buržoaznih moč in strank, so se spremenile v brezplodne sestanke z akademičnimi pridigami.

Vendar Proletarska univerza ima od začetka velik pogrsek; iz želje in dolžnosti biti razredna ustanova, se je mislilo, da se ji da utisniti ta odznak le, če se jo postavi na monopolistično oskrstvo socialistične stranke. Na ta način je zadobila sicer brezvoljno politično barvo, nikakor pa ne kaže posebne razredne poteze. Res, da se ne sme istovetiti razred s stranko, če tudi vsaka stranka nastaja in deluje kot organ posebnega socialnega razreda; a tudi če prezremo to dejstvo, v danem slučaju lahko trdimo sledeče: Ker je socialistična stranka po svoji zivjači postala izrazito malo-buržoazna stranka, ne more Proletarska univerza zadostiti drugega značaja nego takega, pa če ji tudi pripadajo formalno sindikati in proletarske zadruge.

Zraven tega se je Proletarska univerza organizirala na sholastični šolski podlagi, ne stremela za tem, da bi podpirala delavska prizadevanja na duševnem polju, ampak za tem, da bi povzela povprečno izobrazbo proletariata s širjenjem spoznanj v vseh panogah znanstva; končno bi jo lahko identificirali z nezvezno in pomanjkljivo enciklopedijo, ki hoče na polju prosvete nadomestiti univerze in seminarje za nadočiteljce.

Kako stališče mora zavzeti Proletkult napram Proletarskim univerzam? Naj jih smatra kot tekmujoče organizme, upoštevajoč samo njemu skupen element, da so ustanovljene v nacionalnem obsegu? Naj jih objavlja kot nepotrebne in škodljive? Ali naj jih ne smatra za osnovne, če

ravno slabo, delavske kulture, ter zavzame napram njim isto stališče kakor napram drugim organizmom delavske kulture, to je da jih skuša zavzeti, z namenom, da jih uvrti v svoj načrt za vspretno delo in nadzorstvo nad njimi?

Mi smo bolj za to poslednjo idejo; se ve da bi sprejeli brezmišlno domišljavost, po katerih se smatrajo Proletarske univerze — kot rešiteljice grandioznega vprašanja intelektualne vzgoje proletariata, ampak smatrajmo jih kot središča možnih umetniških in znanstvenih osnovanj, in upoštevajoč vpliv, ki ga imajo nad gotovimi sloji proletariata, kakor tudi njih zaklad, ki obstoja iz tradicij, pravice, provoljenj, smo mnenja, da mora Proletkult delati na to, da se lokalne sekcije Proletarske univerze posamezno pridružijo njegovemu organizmu.

Združenje

10. — Prva naloga Proletkulta je torej ta, da združi obstoječe kulturne institucije v enotno organizacijo. Vsled tega so dolžni vsi komunisti udeleževati se v najširši meri proletarskega kulturnega delovanja ki obstoja v kraju, kjer živijo.

To sodelovanje, ki se javlja z upisom in v direktnem delovanju v okrožju normalnega delovanja posameznih institucij, mora stremeti za tem, da se organizacija vedno bolj krepi in razcveta, kakor tudi, da se postopno podvrže komunističnim direktivam ki se konkretno udeležijo v pripojop H Proletkulta.

Takojanja statistika in razpredba proletarskih kulturnih institucij, ki delajo pod vodstvom in v krogu komunističnih organizacij, nam poda s prikjučitvijo mnogih drugih, prvo organizatorično ogrodje Proletkulta.

Ko izvrši Proletkult ta prvi del svoje naloge, prične sestavljati statute in stvarne in skupne programe za razne panoge njegovega delovanja; njegova skrb bo, da se sprejmejo in krajevno prilagodijo.

Ko bo to združujoče in sprejeto delo dovršeno, takrat se Proletkult lahko loti ustanavljanja novih centrov kulturnega delovanja z namenom: razporediti izolirana prizadevanja in zmocnosti posameznikov.

Naloge proletariata

11. — Iz tega, kar smo do sedaj omenili, sledi, da Komunistična stranka ne pojmuje pod Proletkultom še gotov organizem, ki ima nalogo širiti med delavsko maso splošne pojme o umetnosti in znanosti, ampak pod njim pojmuje institucij, ki naj podpira in vodi prostovoljno kulturno delovanje proletarcev ki bi bilo sicer obsejno, da okrine v ozkem krogu, brez odnosa in zvezi s podobnimi prizadevanji v istem kraju ali drugod; ki naj pospešuje medsebojno izmenje moči in nasvetov med organizmi različnih krajev; ki naj spravi v soglasje različne iniciative, ki so si do sedaj tuje med seboj; ki naj da čist, razreden odznak tudi onemu proletarskemu snovanju, ki se poraja izven direktnega razrednega boja; ki naj izkoristi tudi te prostranske energije v prilog organizacije proletariata v enotno skupino za odpor in boj.

12. — Proletkult se organizira na podlagi centralnega odbora in krajevnih sekcij, po možnosti v glavnih mestih pokrajni. Ti krajevni odbori lahko ustanovijo podsekcije v glavnih mestih provincije, vendar naj se ne ustanavlja preveč malih centrov, ki bi ne pomenili drugega, nego brezpotrebno tratenje energije. Centralni odbor ima svoj sedež v ...

Obstoj iz 9 članov ki se volijo na kongresu Proletkulta izmed onih članov, udeležnih organizmov ki stanujejo v mestu, kjer se nahaja Centralni odbor sam.

Centralni odbor imenuje iz svoje srede izvrševalni odbor treh članov, ki ima vršiti tajniško delo.

Centralni odbor določa ona glavna mesta v pokrajini, kjer se imajo ustanoviti krajevne sekcije in da tudi po navodilu slednjih pooblastijo za ustnovitev podsekcij.

Krajevne sekcije si izvolijo tudi vodstveni odbor iz petih članov, ki se imenujejo na zboru udeležnih organizmov; in ti si izvolijo iz svoje srede tajnika.

Vodstveni odbori imenujejo po nasvetu udeležnih organizmov kulturne odbore, če mu nazonajo in v svrhu tovaršice, ki poznajo gotove umetnosti in znanosti, ki so večji česa in so za kaj posebno nadarjeni ter so z nadpovprečnostjo večji njih zakonov in metod.

Člani kulturnih odborov morajo skrbeti za tehnično nadzorstvo, za organizacijo, kontrolo, za spodbudo, za šolo, pouk. Oni so dolžni dajati vodstvenemu odboru od časa do časa delovna poročila, njegova dolžnost pa je vsprejeti delovanje,

razpredeliti sredstva in moči, organizirati skupne nastope, skrbeti za zvezo s proletarskimi organizmi, strokovnimi, in za združenimi.

Vodstveni odbori skrbijo za organizacijo splošnih in raznovrstnih nastopov, ki ne spadajo v poseben delokrog posameznih članov (koncerti, predavanja itd.) in mora podpirati in pomagati slednjim pri nastopih v mejah njihovega delokroga.

13. — H Proletkultu lahko pristopijo vsi organizmi kulturnega značaja, ki delujejo med proletarskim razredom, na primer pevski, glasbena društva itd., recitacijske družbe; mandolinistični orkestri, šole za vezenje in šivanje; idistični in esperantistični krožki; skupine gojiteljev umetnosti in znanosti; proletarske univerze itd.

Pristop H Proletkultu obvezuje sprejem kontrole nad lastnim kulturnim delovanjem in biti mora na popolno razpolaganje za nastope splošnega značaja, ki jih po naročilu Centralnega odbora organizira vodstveni odbor.

Vsak udežen organizem imenuje za dobo enega leta po enega delegata za mesečne sestanke krajevne sekcije; na sestanku je treba izvoliti vodilni odbor.

Vsak udežen organizem mora skrbeti, da plača sekciji letni prispevek, ki ga določijo poseben notranji statut vsake sekcije. Vsak udežen organizem mora skrbeti, da naznani vodstvenemu odboru imena onih svojih članov, ki so pripravni za kulturni odbor in tem se lahko odkáže delovanje tudi izven kroga svoje organizacije.

14. — Enkrat v letu se sklicie nacionalni kongres Proletkulta na katerem poda poročilo poslujoči centralni odbor in na katerem se razpravlja o predlaganem dnevnem redu, ki pa mora biti naznanjen vsaj dva meseca pred kongresom.

Nacionalni kongres tvorijo delegati krajevnih sekcij in sicer po en delegat za

vsakih deset ali ulomek od desetih udeženih organizmov.

Nacionalni kongres imenuje nov centralni odbor.

15. — Proletkult izdaje mesečno poročilo urejeno po centralnem odboru, s poročili in uradnimi objavami organizacij, s članki in prispevki, ki jih dopošljejo člani udeženih organizacij.

Proletkult je tudi pooblaščen izdajati knjige in brosure, ki niso političnega značaja, marveč literarne in umetniške vsebine in ki ne nasprotujejo osnovnim predpogojem.

Komunistična stranka daje v to svrhu Proletkultu leten kredit v znesku... Pri lastnem založništvu knjig s pogojem, da se spisi dajo preventivni kontroli njegove direkcije.

16. — H Proletkultu pristopijo lahko strokovne in politične organizacije proletariata, ter plačajo poseben leten prispevek, ki se določijo pri njih pristopu. Posamezni člani, kakor tudi udežene politične in strokovne organizacije nimajo pravice poslati lastnih delegatov na zborovanja krajevnih sekcij.

18. — Centralni odbor Proletkulta stopi kakor hitro se sestavi, v zvezo s Proletkultom v Moskvi, ter mu prijavi svoj pristop H Internationalnemu Proletkultu.

19. — Za početno organizacijo Italijanskega Proletkulta imenuje centralni odbor Komunistične stranke Italije provizorični centralni odbor, ki bo posloval do prvega sklicanja Nacionalnega kongresa na katerem se izvoli stalen centralni odbor. Sedež provizoričnega centralnega odbora se nahaja v Turinu.

Razno

LADJE NA ELEKTRIKO. Neka inozemska uvozna družba za uvažanje sadja je naročila izdelavo nove ladje, katere obratovanje se bo vršilo z elektriko. Nova iznajdba za obratovanje ladij je nekaj po sebnega. Ladji ne bo treba na dolgi poti prevažati velike množice premoga za kurjavo in stroji za prvoizvajanje gonilne sile bodo tehtali veliko manj. Na kak način bo družba obratovala, to je še tajnost.

NAJMANJSA URA. — Najmanjša ura ki je bila kedaj dogotovljena je posebno precizno delo, ki ga je dovršil neki švicarski urar za nekoga ameriškega milijonarja. Ogrodje male ure je v platinastem okviru, katerega premer meri samo 14 milimetrov. Okvir je okoli in okoli obdan z diamanti. Nekaj delov pri uri je tako majhnih, da jih je komaj opaziti s prostim oesom. To razkošno delo za ameriškega bogataša je zahtevalo večletno delo enega najboljših urarjev v Evropi.

KAKO ŽIVALI SPIJO. — Naravna lega spečega človeka je po strani z malo sključenimi koleni. Človek je svojo lego pri spanju že pogosto spremenil, ker je pač prišlo od tega, da je spremenil kulturo. Pri živalih je drugače, kajti živali pri spanju zavzemajo še izvirno stališče kot nekdanj, ki pa je pri različnih živalih različno. Sloni kakor konji po navadi vedno spijo stoje. Ptici z izjemo čuka, sove in indijske papige spijo na način, da zabrnejo nekoliko glavo nazaj proti hrbtu in v taknejo kljun med peroti in telo. Storklja, galabi in drugi dolgonogi ptici spijo na eni nogi. Morski golobi spijo na vodi in pri tem neprestano krožijo z eno nogo, s čemur zabranijo, da jih val ne odnese proti obrežju. Netopirji spijo viseči z zadnjimi nogami na drogu, glavo pa medtem stisnejo pod peruti. Volkovi in lisice spijo zviti v klopčih, tako, da pride ta gobec in rep skupaj pri sprednjih nogah. Rep služi pri tem za pokritje gola gobca. Zajci, kače in ribe spijo z oprtimi očmi. Sove imajo posebno mreno na očeh, ki ju spustijo čez zenice, ko se jim dremlje in zaspijo. S tem se ubranijo pred dneвно lučjo, ker spijo le po dnevi, po noči pa lovijo. Zanimivo je tudi videti nekatere opice, ko spijo. Posabne vrste opice se med spanjem obesimo za rep na kako vejo in tako visijo, dokler se ne naspe.

ZRTVOVANJE OTROK V STAREM KARTAGU. — Oba francoska raziskovalca Pouissots in Lautier pravita, da se jima je posrečilo v razvalinah Kartagine odkriti tempelj, v katerem so Kartaginčani darovali boginji Taniti (Astarti) svoje novorojene otroke. Zrtvovanje otrok v žgalnem daru je bilo po obredu paganske vere sedem sto let pred Kristusom in se je nadaljevalo, dokler niso Rimljani razrušili mesta. Prav blizu altarja sta raziskovalca še našla mramornato veliko skrinjo, kamor so Kartaginčani polagali obžgane kosti detet, kar je najboljši dokaz o groznem običaju starih Kartaginev.

VSAK ODBOR ZA „DELO“. VSAKA KOMUNISTIČNA SEKCIJA, VLADINSKA SEKCIJA, STROKOVNA ORGANIZACIJA MORA VEDNO SKRBEČI, DA LIST IZVEN RAZPREDAJALNIC V ČIM VEČ IZVODIH RAZPRODA. K RAZPREDAJANJU IN RAZŠIRJANJU LISTA NAJ SE PRITEGNE ZLASTI MLADINO!

Sedem za en teden
Točen odgovor
Učitelj izprašuje učence po poklicu njih očetov.
Učitelj: »Kaj je tvoj oče, Tonček?«
Tonček: »Mrtev.«
Učitelj: »To je žalostno. Toda kaj je bil prejel?«
Tonček: »Živ.«

Predolge hlače
Krojaški mojster zmerja vajenca:
»Hlače so zopet pol metra predolge! Takoj napravi krajše!«
Vajenec: »Koliko pa naj odrežem?«
Mojster: »Hm, takole en centimeter!«

Iskrenost
Potoval je po Bosni Osman paša, da spozna mišljenje raja. Pri neki gostilni sreča starega Bošnjaka, ki je mogel imeti 80 let. Osman je hotel da spozna, kaj misli starec o pašah, pa ga vpraša:
— Ej, starina, koliko tebi let?
— Ravno osmdeset, častiti gospodar.
— Pa koliko si doživel carskih paš?
— Okoli trideset.
— Pa bi zinal povedati, kdo od njih je bil najboljši?
— Govoril bom po resnici. Bil je to neki Serif ki je umrl na poti proti nam.
Osman paša je odšel brez besed.

Angleška
Francoski »Pardon, pepel od smodke Vam neprestano pada na ovratnico. Mogla bi se segati.«
Anglež (jezno): »Ne brigajte se za to! Vi stojite že pol ure pri peči in Vaš plašč je gori in vendar Vam nisem o tem ničesar povedal.«

Edini študent
Tone Mihač vpraša prijatelja Miho Tomača: »Kaj pa dela tvoj sin?«
»Moj sin študira« odvrne Tomač.
»No, pravi Mihač,« dandanes študira že vsak ose!«
»Ze mogoče,« reče Tomač, »na moj sin je edini v celi vasi.«

Lepe sanje
Antonu Petelinu se je sanjalo to-le: Zdelo se mu je, da je prišel v nebesa k svetemu Petru in ga vprašal:
»Koliko je pri tebi en milijon?«
— »En vinar, odvrne svetnik.
— »Pa što let?«
— »En trenutek.«
— »Posodi mi torej en vinar!«
— »Počakaj torej en trenutek!« odvrne sv. Peter.

Verjetno
Mali Janesek bi rad šel v hišo, toda na pragu stoji veliki pes. Janesek ga mlo gleda, toda pes se za to ne zmeni. Janesek gre že na jok, ko se domisli rešitve misli in reče:
»Ti pes, vsaj tudi jaz ne bom nič storil, če ne boš ti meni.«

Brez kraljeve glave
Bovec, J. M.: Sem že povedal: Da! Toda dopisi morajo biti kakor povsod »regle« dani od odbora za »Delo« odnosno javnega dopisnika.
Rukavac: Za buduči broj.

Izdajatelj: I. O. Komunistična stran, Italije. Odgovorni urednik: Posl. Anselmo Arabini. Tisk: ...

Zdravniški nasveti

Dobra in slaba hrana

Človek ne more živeti niti malo časa brez vode. Mogel bi živeti nekoliko dalje brez jedi, ali smatra se, da ob sami vodi, a brez jedi bi mogel živeti k večjemu 30 do 40 dni.

Hrana je potrebna telesu iz treh razlogov. Prvič, hrana preskrbuje vso energijo, ki jo telo potrebuje za izvrševanje vsch opravil. Drugič, hrana zalaga telo s potrebnim gradivom za rast in poplave telesa. Tretjič, hrana vsebuje snovi, ki regulirajo organe in dele telesa: tako da vsak del vrši svojo dolžnost.

Človeško telo se dostikrat primerja parnemu stroju. Parni stroj in človeško telo potrebujeta kurivo za svoj obrat. Hrana je za telo onokar je premog za stroj. Ravnotako kakor ne morete zahtevati dobro delo od stroja, ki ga zalagate s slabim premogom, ravnotako ne morete pričakovati dobro delo od telesa, ki ga zalagate s slabo hrano. Nadalje, strojni deli se neprestano obrabljajo, in obrabljen dele treba od časa do časa nadomestiti. Deli telesa tudi potrebujejo take nadomestitve: hrana zalaga s potrebnim materialom, s katerimi se popravne na telesu izvršujejo. Končno, vsak del stroja je reguliran; vsi deli so pravilno nanzani in urejeni, da more stroj gladko delovati. Ravnotako morajo biti deli telesa regulirani, ako naj življenje gladko poteka in da uživamo dobro zdravje. Ako telo ne dobiva zadostne hrane ali ako zavzivate neprimerne jedi, ovirata to pravilno regulacijo telesa. Ako je ta ovira resna ali dolgotrajna, nastanejo bolezni.

Vse boleznj seveda niso posledica podhranjenosti ali slabe prehrane. Vendarle podhranjenost ali neprimerno hranjenje telo izgubi svoj naravno odporno silo proti škodljivim bakterijam. Radi tega lahko trdimo, da pravilna hrana v zadostni količini je potrebna in učinkovita, da se preprečijo bolezni.

Izmed najvažnejših odkritij zadnjih let smemo navajati one, ki so jih znanstveniki napravili glede hranilne vrednosti raznovrstnih jedi. Na podlagi znanstvenih preizkušenj in dokazov je mogoče dandanes povedati z večjo točnostjo, kot kdaj prej, kaj je dobra in kaj je slaba hrana.

Najprej treba znati, da ne smemo zaupati svojemui instinktu gle-

Zena: Še znajliš to ti plačo? Mož: Da. Pa jo ne dobiš ti. Treba jo takoj nesti za fit, ker drugače nas vržejo še z hiše!